



Apvienoto
Izglītības,
organizācija

Nāciju
zinātnes

Organizācijas
un kultūras

Konvencija par cīņu pret kultūras
priekšmetu nelikumīgu apriti

**Darbības pamatnostādnes par Konvencijas par kultūras priekšmetu
nelikumīgas ievēšanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un
novēršanu (UNESCO, Parīze, 1970. gads) īstenošanu**

SATURA RĀDĪTĀJS

Nodaļa	Punkts(-i)
Ievads	1.–7.
Šo pamatnostādņu mērķis	8.
Konvencijas mērķis	9.–10.
Kultūras priekšmetu definīcija Konvencijas izpratnē (Konvencijas 1. pants)	11.–12.
Konvencijas pamatprincipi (Konvencijas 2., 3. pants)	13.–17.
Saikne starp mantojumu un valsti (Konvencijas 4. pants)	18.–19.
Valsts dienesti kultūras mantojuma aizsardzībai (Konvencijas 5. pants, 13. panta a), b) punkts, 14. pants)	20.–23.
• Tiesību akti (Konvencijas 5. panta a) punkts)	24.–32.
• Inventāra saraksti, neatsavināmība un valsts īpašumtiesības (Konvencijas 5. panta b) punkts)	33.–38.
• Ekspertīzes iestādes (Konvencijas 5. panta c) punkts)	39.–41.
• Arheoloģija un aizsargājamās teritorijas (Konvencijas 5. panta d) punkts)	42.–48.
• Konvencijā izklāstītajiem ētikas principiem atbilstoši noteikumi (Konvencijas 5. panta e) punkts)	49.–51.
• Izglītošana (Konvencijas 5. panta f) punkts, 10. pants)	52.–53.
• Kultūras priekšmetu pazušanas publiska izziņošana (Konvencijas 5. panta g) punkts)	54.–55.
Kultūras priekšmetu nelikumīgas ievēšanas, izvešanas un īpašumtiesību nodošanas aizliegums un novēršana (Konvencijas 6. pants, 7. panta a) punkts, b) punkta i) apakšpunkts, 8. pants, 10. panta a) punkts, 13. panta a) punkts)	
• Izvešanas apliecības (6. panta a), b) punkts)	56.–62.
• Zagtu kultūras priekšmetu ievēšanas aizliegums (Konvencijas 7. panta b) punkta i) apakšpunkts)	63.
• Sodī un administratīvās sankcijas (Konvencijas 6. panta b) punkts, 7. panta b) punkts, 8. punkts)	64.–67.
• Pārdošana internetā	68.–70.
• Pārdošana izolēs	71.
• Tādas īpašumtiesību maiņas novēršana, kas var sekmēt nelikumīgu ievēšanu vai izvešanu, tirdzniecības kontrole, izmantojot reģistrus, un ētikas principiem atbilstošu noteikumu izstrāde (Konvencijas 13. panta a) punkts, 10. panta a) punkts, 7. panta a) punkts, 5. panta e) punkts)	72.–81.
Sadarbība kultūras priekšmetu atgūšanas un atgriešanas jomā (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts, 13. panta b), c) un d) punkts, 15. pants)	82.–85.
• Konvencijas dalībvalsts pieprasījums (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)	86.

• Pierādījumi prasības iesniegšanai (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)	87.–92.
• Taisnīga kompensācija un pienācīga rūpība (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)	93.–94.
• Sadarbība, lai panāktu iespējami drīzu restitūciju (Konvencijas 13. panta b) punkts)	95.–98.
• Tiesisku darbību par zaudētu vai nozagtu kultūras priekšmetu atgūšanu pieņemšana (Konvencijas 13. panta c) punkts)	99.
• 1970. gada Konvencijas nepiemērošana ar atpakaļejošu datumu, Konvencijas stāšanās spēkā un prasību izskatīšana (Konvencijas 17. pants)	100.–103.
• Starpvaldību komiteja kultūras priekšmetu atgriešanas to izcelsmes valstīm veicināšanai vai to restitūcijas veicināšanai nelikumīgas piesavināšanās gadījumā (<i>ICPRCP</i>)	104.
Arheoloģisko un etnoloģijas materiālu izlaupīšana (Konvencijas 9. pants)	105.–109.
Okupācija (Konvencijas 11. pants)	110.–111.
Īpašas vienošanās (Konvencijas 15. pants)	112.–114.
Konvencijas dalībvalstu ziņojumi (Konvencijas 16. pants)	115.–118.
1970. gada Konvencijas sekretariāts un apakškomiteja (Konvencijas 17. pants)	119.–124.
1970. gada Konvencijas dalībvalstis (Konvencijas 20., 24. pants)	125.–126.
Atrunas	127.–128.
Sadarbības partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti	129.–131.
Konvencijas, kam ir saistība ar kultūras priekšmetu aizsardzību	132.–133.
Ierosināto pielikumu saraksts	

Ievads

1. Kultūras mantojumam ir nenovērtējama un neaizstājama vērtība ne tikai katrai valstij atsevišķi, bet arī visai cilvēcei kopumā. Zādzības, postīšanas, nelikumīgu izrakumu, nelikumīgas pārsūtīšanas vai tirdzniecības rezultātā zaudējot kultūras mantojuma nenovērtējamo un nepārspējamo saturu, tiek noplicināts visu pasaules valstu un tautu kultūras mantojums un aizskartas cilvēka pamattiesības uz kultūru un attīstību.

2. Lai, ciktāl iespējams, aizsargātu savu kultūras mantojumu pret nelikumīgu ieviešanu, izvešanu un īpašumtiesību nodošanu, UNESCO dalībvalstis UNESCO Ģenerālās konferences 16. sesijā 1970. gada 14. novembrī pieņēma Konvenciju par kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un novēršanu (turpmāk tekstā – “1970. gada Konvencija” vai “Konvencija”). Šī 1970. gada konvencija bija solis uz priekšu, lai apturētu un pavērstu pretējā virzienā kultūras mantojuma noplicināšanu, kuru cita starpā veicina postīšana, zādzības, nelikumīgi izrakumi un nelikumīga nodošana un tirdzniecība. Tā radīja cerību, ka kultūras mantojums un tradīcijas tiks pienācīgi aizsargātas visu pasaules valstu un tautu interesēs un visu cilvēku izglītības līmeņa paaugstināšanai. Tomēr Konvencijas dalībvalstu skaits ir pieaudzis lēni, un Konvencija nav efektīvi īstenota. Turklāt papildu izaicinājumus kultūras mantojuma aizsardzības jomā rada tādas satraucošas tendences kā, piemēram, arheoloģisko un paleontoloģisko atradumu vietu izlaupīšana, nelikumīgu izrakumu veikšana šādās vietās un ar to saistīta tirdzniecība internetā. Tajā pašā laikā pēdējās desmitgadēs ir parādījušās jaunas pieejas un nostājas attiecībā uz stiprākām partnerattiecībām kultūras mantojuma aizsardzības jomā, un tās ir radījušas potenciālu augstākas izpratnes un starptautiskās sadarbības formām cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Līdz šim vairāk nekā 125 UNESCO dalībvalstis ir pievienojušās Konvencijai, un tāpēc kopumā var uzskatīt, ka starptautiskā sabiedrība ir atzinusi šo konvenciju. Tomēr ir vajadzīgi papildu centieni, lai paplašinātu tās atzīšanu un arī stiprinātu tās īstenošanu Konvencijas dalībvalstīs.

3. Pirmā 1970. gada Konvencijas dalībvalstu sapulce notika 2003. gada oktobrī ar mērķi izskatīt jautājumus par Konvencijas efektīvu īstenošanu (CLT-2003/CONF/207/5). Saskaņā ar 187 EX/Lēmumu Nr. 43, ņemot vērā apspriedes, kas notika 1970. gada Konvencijas 40. gadadienas sanāksmē, izpildpadome sasauca otru Konvencijas dalībvalstu sapulci, lai padziļināti izskatītu to pasākumu ietekmi, kurus Konvencijas dalībvalstis veic, lai uzlabotu Konvencijas īstenošanu, novērtētu tās efektivitāti, īpašu uzmanību pievēršot jaunajām tendencēm kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites jomā, un apdomātu iespējamus veidus, kā nodrošināt Konvencijas efektīvu un regulāru piemērošanu un paveiktā darba kontroli.

4. Konvencijas dalībvalstu otrā sanāksme notika 2012. gada jūnijā. Šajā pasākumā Konvencijas dalībvalstis nolēma sasaukt sanāksmes ik pēc diviem gadiem. Konvencijas dalībvalstu sanāksmē tika pieņemts sanāksmes reglaments. Konvencijas dalībvalstu sanāksmē arī nolēma izveidot 1970. gada Konvencijas dalībvalstu sanāksmes apakškomiteju, lai sekmētu Konvencijas īstenošanas stiprināšanu (turpmāk tekstā – “apakškomiteja”), un paredzēja, ka tā tiks sasaukta katru gadu.

5. Pēc otrās Konvencijas dalībvalstu sanāksmes UNESCO izpildpadome apstiprināja Konvencijas dalībvalstu ārkārtas sanāksmes noturēšanu 2013. gadā, kurā tika paredzēts izveidot apakškomiteju (190 EX 190/43). Ārkārtas sanāksmē, kas notika 2013. gada 1. jūlijā, tika atbilstoši ievēlēta apakškomiteja. Apakškomitejas pirmā sanāksme notika 2013. gada 2. un 3. jūlijā, un tajā tika pieņemts apakškomitejas reglaments.

6. Saskaņā ar apakškomitejas reglamenta 14. panta 6. punktu apakškomitejai ir šādas funkcijas:

- sekmēt Konvencijas mērķu īstenošanu atbilstoši tam, kā noteikts konvencijā;
- pārskatīt valstu ziņojumus, ko Ģenerālajai konferencei iesniegušas Konvencijas dalībvalstis;
- apmainīties ar informāciju par labāko praksi un sagatavot un iesniegt Konvencijas dalībvalstu sanāksmē ieteikumus un vadlīnijas, kas varētu veicināt Konvencijas īstenošanu;
- noteikt to problēmu jomas, kuras rodas, īstenojot Konvenciju, tostarp jautājumus, kas ir saistīti ar kultūras priekšmetu aizsardzību un atgriešanu;
- uzsākt un uzturēt koordināciju ar Starpvaldību komiteju kultūras priekšmetu atgriešanas to izcelsmes valstīm veicināšanai vai to restitūcijas veicināšanai nelikumīgas piesavināšanās gadījumā (turpmāk tekstā – *ICPRCP*) jautājumus, kas ir saistīti ar kompetences pilnveides pasākumiem kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites apkarošanas jomā;
- ziņot Konvencijas dalībvalstu sanāksmē par darbībām, kuras tā ir veikusi.

7. Saskaņā ar apakškomitejas pilnvarojumu un ar apņemšanos nodrošināt pilnu atbalstu augstākas izpratnes un starptautiskās sadarbības sasniegšanai kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites apkarošanas jomā apakškomiteja iesniedza šīs darbības pamatnostādnes par UNESCO 1970. gada Konvencijas īstenošanu dalībvalstīs pieņemšanai Konvencijas dalībvalstu trešajā sanāksmē 2015. gadā. Šī vadlīniju redakcija vēlāk var tikt grozīta Konvencijas dalībvalstu sanāksmē, pamatojoties uz apakškomitejas ieteikumu vai uz Konvencijas dalībvalstu iniciatīvu.

Šo pamatnostādņu mērķis

8. UNESCO 1970. gada Konvencijas Darbības pamatnostādņu (turpmāk tekstā – “Darbības pamatnostādnes”) mērķis ir stiprināt un veicināt Konvencijas īstenošanu, lai mazinātu riskus, kas ir saistīti ar strīdiem par Konvencijas interpretāciju un arī ar tiesvedību, un tādējādi sekmētu starptautiskās izpratnes uzlabošanu. Konvencija tika pieņemta Ģenerālajā konferencē 1970. gada 14. novembrī. Šīs darbības pamatnostādnes, kas ir balstītas uz uzlabotu vienotu izpratni un pieredzi, ir paredzētas tam, lai palīdzētu Konvencijas dalībvalstīm īstenot Konvencijas noteikumus, tostarp mācoties no Konvencijas dalībvalstu labākās prakses, kas vērsta uz Konvencijas efektīvas īstenošanas veicināšanu, kā arī tam, lai noteiktu veidus un līdzekļus Konvencijas mērķu sasniegšanai ar pastiprinātas starptautiskās sadarbības starpniecību.

Konvencijas mērķis

9. Savstarpējie pienākumi un saistības, par kuriem panākta vienošanās Konvencijā, ir noteikti ar mērķi sniegt iespēju starptautiskajai sabiedrībai aizsargāt kultūras priekšmetus pret bojāšanu, zādzībām, nelikumīgiem izrakumiem, nelikumīgu ieviešanu, izvešanu un īpašumtiesību nodošanu un pret nelikumīgu apriti, īstenot preventīvus pasākumus un uzlabot izpratni par to nozīmi, izveidot morāles un ētikas kodeksu par kultūras priekšmetu iegādi, lai starp Konvencijas dalībvalstīm nodrošinātu platformu nozagto, nelikumīgi izrakto vai nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atgūšanas un atgriešanas sekmēšanai, un veicināt starptautisko sadarbību un palīdzību.

10. Konvencijas preambulā noteikts, ka kultūras priekšmetu apmaiņa starp valstīm zinātniskos,

kultūras un izglītības nolūkos vairo zināšanas par cilvēci, bagātina visu tautu kultūras dzīvi un veicina valstu savstarpēju cieņu un izpratni; ka kultūras priekšmeti ir viens no civilizācijas un valstu kultūras pamatelementiem un ka to patieso vērtību ir iespējams izprast vienīgi ar visplašāko iespējamo informāciju par to izcelsmi, vēsturi un tradicionālo vidi; ka katrai valstij ir pienākums aizsargāt tās teritorijā esošos kultūras priekšmetus pret postīšanu, zādzībām, nelikumīgiem izrakumiem un nelikumīgu izvešanu; ka šā apdraudējuma novēršanas nolūkā katrai Konvencijas dalībvalstij ir arvien dedzīgāk jāizpilda morālie pienākumi, lai nodrošinātu cieņu pret savu un citu valstu kultūras mantojumu; ka muzejiem, bibliotēkām un arhīviem kā kultūras iestādēm ir jānodrošina, ka to kolekcijas ir veidotas saskaņā ar vispārēji atzītiem morāles principiem; ka kultūras priekšmetu nelikumīga ievēšana, izvešana un to īpašumtiesību nodošana apgrūtina valstu savstarpēju saprašanos, kuras veicināšana ir viens no UNESCO pamatuzdevumiem, ko tā īsteno, iesakot attiecīgajām valstīm pievienoties starptautiskām konvencijām šādā saistībā, un ka kultūras mantojuma aizsardzība var būt efektīva tikai tad, ja tā tiek organizēta gan valsts līmenī, gan starptautiskā līmenī valstu ciešas sadarbības apstākļos. Konvencijas noteikumi ir jāinterpretē saskaņā ar šiem apstiprinātajiem vispārējiem principiem.

Kultūras priekšmetu definīcija Konvencijas izpratnē (Konvencijas 1. pants)

11. Strādājot pie 1970. gada Konvencijas projekta, UNESCO dalībvalstis secināja, ka saistībā ar Konvenciju visām Konvencijas dalībvalstīm būtu vēlams piemērot vienotu kultūras priekšmetu definīciju, lai pienācīgi risinātu šādu priekšmetu izvešanas un ievēšanas jautājumu. Tāpēc Konvencijas 1. pantā noteikts, ka Konvencijā termins “kultūras priekšmets” nozīmē priekšmetu, ko katra valsts ir konkrēti norādījusi kā nozīmīgu no reliģiskā vai laicīgā viedokļa arheoloģijas, aizvēstures, vēstures, literatūras, mākslas vai zinātnes jomai un kas ietilpst tajā pašā pantā noteiktajās kategorijās.

12. Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas regulāri pārliecināties, vai šādiem kultūras priekšmetiem ir piešķirti nosaukumi. No Konvencijas 1. pantā minētajām kultūras priekšmetu kategorijām trīs turpmāk minēto kategoriju gadījumā pastāv īpaši izaicinājumi saistībā ar konkrētu nosaukumu piešķiršanu tiem.

Arheoloģiskie un paleontoloģiskie priekšmeti, kas iegūti nelikumīgos izrakumos. Valstis nespēj sagatavot konkrētus inventāra sarakstus attiecībā uz nelikumīgos izrakumos iegūtiem arheoloģiskajiem un paleontoloģiskajiem atradumiem. Praksē ir apstiprinājies, ka efektīva pieeja, kā izvairīties no problemātiskās konkrētu arheoloģiskas vai paleontoloģiskas nozīmes priekšmetu identificēšanas, ir skaidri apliecināt valsts īpašumtiesības uz neatklātajiem priekšmetiem, lai Konvencijas dalībvalsts varētu pieprasīt to atgriešanu saskaņā ar 1970. gada Konvencijas noteikumiem un/vai ar citu piemērotu līdzekļu starpniecību. Tas ir īpaši svarīgi tādas neskartas arheoloģisko atradumu vietas gadījumā, kas vēl nav izlaupīta – ikviens priekšmets šādā vietā, kas vēl nav atrasts, ir svarīgs kultūras mantojuma saglabāšanai un izpratnes un zināšanu uzlabošanai par attiecīgās arheoloģisko atradumu vietas pilno nozīmi un kontekstu. Tāpēc Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas ievērot labāko praksi, kad tās norāda šo valstu tiesību aktos aizsargātos kultūras priekšmetus saskaņā ar šiem raksturlielumiem, un saistībā ar Konvenciju visas Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas atzīt šādu suverēnu īpašumtiesību apliecinājumu.

No mākslas vai vēstures pieminekļiem vai arheoloģisko atradumu vietām atdalīti elementi. Būtisks izaicinājums ir konkrētu nosaukumu piešķiršana arī tādiem no mākslas vai vēstures pieminekļiem vai arheoloģisko atradumu vietām atdalītiem vai norautiem priekšmetiem,

kuri vēl nav iekļauti inventāra sarakstos. Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas noteikt to priekšmetu veidus, kurus apdraud izlaupīšana.

Etnoloģijas materiāli un pamatiedzīvotāju kopienu priekšmeti. Īpašas bažas rada arvien pieaugošā tādu etnoloģijas materiālu nelikumīga aprīte, kuriem ir īpaša antropoloģiska nozīme cita starpā svētku vai rituālajās paražās un tradīcijās. Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas izveidot un pienācīgi atjaunināt sarakstus sadalījumā pēc šādu svarīgu priekšmetu veidiem, lai sekmētu cīņu pret to nelikumīgu aprīti. Vēl viens svarīgs jautājums ir to pamatiedzīvotāju kopienu priekšmetu atgriešana, kuru zaudēšana ir atņēmusi šīm kopienām svarīgus kultūras priekšmetus, kas tām nepieciešami, lai turpinātu savas kultūras piekopišanu, bērnu izglītošanu un tradīciju ievērošanu. Arvien lielākas bažas rodas saistībā ar tādiem priekšmetiem, kam visās kultūrās ir garīga nozīme. Piemēram, lai arī cilvēku mirstīgās atliekas var neietilpt 1970. gada Konvencijas darbības jomā, daudzas pamatiedzīvotāju kopienas stingri iestājas par šīm kopienām piederīgo cilvēku mirstīgo atlieku atgriešanu tradicionālo apbedīšanas ceremoniju vai citu ceremoniju veikšanai viņu mītnes valstī. Tiek uzskatīts, ka šādi atgriešanas pasākumi nenotiek saskaņā ar 1970. gada Konvenciju, jo Konvencijā tiek izmantots termins “kultūras priekšmets”, bet lielākā daļa pamatiedzīvotāju kopienu iebilst pret to, ka cilvēku mirstīgās atliekas tiek uzskatītas par “priekšmetiem”. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pilnīgi ņemt to vērā un attiecīgi nepieciešamības gadījumā izstrādāt tādas tiesību aktus, kas paredz ar apbedīšanu saistītu kapu objektu atgriešanu, paturot prātā antropoloģiskās zināšanas par apbedīšanas paražu būtisko nozīmi šādās kopienās, un izpildīt šo kopienu vēlmes atbilstoši 2007. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Pamatiedzīvotāju tiesību deklarācijā ietvertajiem principiem un saskaņā ar Principiem un vadlīnijām par pamatiedzīvotāju mantojuma aizsardzību (kas sagatavotas 1993. gadā un pārskatītas 2000. gadā).

Konvencijas pamatprincipi (Konvencijas 2., 3. pants)

13. Konvencijas pamatprincipi ir noteikti tās 2. un 3. pantā. Pirmais princips ir atzīšana, ka “kultūras priekšmetu nelikumīga ievēšana, izvešana un to īpašumtiesību nodošana” ir “viens no galvenajiem cēloņiem, kas izputina to izcelsmes valsts kultūras mantojumu, un ka starptautiska sadarbība ir viens no efektīvākajiem līdzekļiem ikvienas valsts kultūras priekšmetu aizsardzībai” pret šādu apdraudējumu. Otrs princips ir Konvencijas dalībvalstu svinīgs solījums apkarot šādu praksi ar to rīcībā esošajiem līdzekļiem, jo īpaši likvidējot tās cēloņus, apturot esošo praksi un palīdzot veikt nepieciešamās kompensācijas.

14. Kultūras priekšmetu nelikumīgai aprītei ir daudzi cēloņi. Tās pamatā ir nezināšana un zems ētikas līmenis, tāpēc nedrīkst atstāt bez ievēribas izglītības un informētības uzlabošanas izšķirošo nozīmi. Nespēja aizsargāt kultūras mantojumu ir būtisks trūkums daudzās valstīs, kas arī ir jānovērš, ciktāl tas ir iespējams, ņemot vērā, ka daudzos gadījumos ir praktiski neiespējami pieņemt vispusīgus fiziskās drošības un visa attiecīgā kultūras mantojuma uzraudzības pasākumus, jo īpaši attiecībā uz arheoloģisko un paleontoloģisko atradumu vietām. Turklāt ir nepieciešams labāks tirgus regulējums. Jāstiprina tiesībaizsardzība un muitas kontrole gan izvešanas, gan ievēšanas vietās, izmantojot stingrus un efektīvus mehānismus, kā arī izglītojot un izmantojot aktīvas tiesu iestādes, lai nodrošinātu efektīvu kultūras mantojuma aizsardzību. Turklāt attiecīgajām Konvencijas dalībvalstīm jābūt pilnīgi un viegli pieejamai informācijai par tirdzniecības darījumiem, lai tās varētu labāk apkarot nelikumīgu aprīti. Stimuls piegādāt preces pastāvēs tik ilgi, kamēr saglabāsies augsts pieprasījums pēc šādām precēm. Arheoloģisko un paleontoloģisko priekšmetu tirdzniecība ne tikai trivializē šādu priekšmetu nenovērtējamo raksturu, bet var arī veicināt izlaupīšanu. Tiešā saistībā ar iepriekš minēto ir jāatzīmē arī tas, ka

tirgū tiek regulāri laisti nesen ražoti priekšmeti, ko pārdod par augstām cenām kā autentiskus arheoloģiskos artefaktus. Šis apstāklis var vēl vairāk stimulēt izlaupīšanu un nelikumīgu apriti. Šiem jautājumiem ir jāpievērš īpaša uzmanība.

15. Nelikumīgas aprites cikla postošākā prakse ir nelikumīgu izrakumu veikšana arheoloģisko atradumu vietās. Kaitējums, kas tiek nodarīts, veicot nelikumīgus izrakumus arheoloģisko atradumu vietās, ir daudz plašāks par kaitējumu, ko rada svarīgu arheoloģisku priekšmetu zādzība, jo tajos tiek iznīcināta visa arheoloģiskā pieminekļa nozīmes vienotība un vietas arheoloģiskais konteksts, liedzot valstīm un tautām iespēju izprast savu neaizvietojamu kultūras mantojumu un mācīties no tā. Šī postošā prakse ir pilnīgi jāpārtrauc.

16. Galvenā prioritāte joprojām ir nozagto, nelikumīgi izrakto un nelikumīgi izvesto kultūras priekšmetu atgūšanai un atgriešanai izcelsmes valstīs. Jāpieliek visas pūles, lai panāktu šo nepieciešamo taisnīgumu skartajām pasaules valstīm un tautām.

17. Lai panāktu progresu visās šajās jomās, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt Konvencijas pamatprincipu efektīvas īstenošanas veicināšanu ar atbilstošiem tiesību aktiem un to pilnīgu īstenošanu, kā arī ar izglītošanu un izpratnes veicināšanu, kompetences pilnveidi un pastiprinātu starptautisko sadarbību.

Saikne starp mantojumu un valsti (Konvencijas 4. pants)

18. Konvencijas 4. panta a)–e) punktā ir noteiktas to kultūras priekšmetu kategorijas, kuri veido valsts kultūras mantojumu, kas pieder valstij vai privātpersonai. Konvencijas dalībvalstīm ir jāatzīst saikne starp šīm kategorijām un attiecīgo valsti, ja: priekšmetu ir radījusi viena persona vai valsts teritorijā dzīvojošo valstspiederīgo, ārvalstnieku vai bezvalstnieku “kolektīvais ģēnijs”; priekšmets ir atrasts šīs valsts teritorijā; priekšmets ir iegūts arheoloģiskā, etnoloģiskā vai dabaszinātņu pētniecības uzdevumā ar šīs valsts kompetento iestāžu atļauju; priekšmets ir nodots apmaiņā pēc brīvprātīgas vienošanās vai saņemts kā dāvinājums, vai likumīgi nopirkts ar šīs valsts kompetento iestāžu atļauju.

19. Konvencija nenosaka prioritātes gadījumos, kad vairākas valstis var uzskatīt kādu kultūras priekšmetu par daļu no sava kultūras mantojuma. Ja konkurējošas prasības attiecībā uz šādiem priekšmetiem nevar atrisināt valstu vai to atbildīgo iestāžu savstarpējās pārrunās vai ar īpašu vienošanos (skat. turpmāk 113.–115. punktu), tās ir jāreglamentē ar ārpustiesas noregulējuma mehānismiem, piemēram, izmantojot mediāciju (skat. turpmāk 104. punktu), starpniecības pārstāvniecību vai šķīrējtiesu. Nav ierasta prakse, ka šādas kultūras jautājumos radušās domstarpības izšķir tiesā. Valstu prakse liecina, ka priekšroka tiek dota mehānismiem, kas sniedz iespēju ņemt vērā juridiskos faktorus un arī kultūras, vēsturiskos un citus būtiskos faktorus. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izmantot visas Konvencijas sniegtās iespējas pirms vērsšanās šķīrējtiesā vai pirms tiesvedības uzsākšanas. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas sadarboties, lai nodrošinātu, ka tiek izveidoti atbilstoši pasākumi, kas ļautu ieinteresētajām valstīm īstenot savas intereses savietojamā veidā, cita starpā izmantojot aizdošanu, priekšmetu pagaidu apmaiņu zinātniskiem, kultūras un izglītības mērķiem, īslaicīgas izstādes, kopīgus izpēti un restaurācijas pasākumus.

Valsts dienesti kultūras mantojuma aizsardzībai (Konvencijas 5. pants, 13. panta a), b) punkts, 14. pants)

20. Lai nodrošinātu Konvencijas efektīvu īstenošanu, tās 5. pantā ir noteikts, ka Konvencijas

dalībvalstis apņemas atbilstoši katras valsts apstākļiem nodibināt savā teritorijā vienu vai vairākus tādu valsts dienestus kultūras mantojuma aizsardzībai, kuriem būtu pietiekams personāls un budžets, lai tie spētu efektīvi veikt šādas funkcijas:

- piedalīties tiesību aktu projektu izstrādē (Konvencijas 5. panta a) punkts; skat. turpmāk 24.–32. punktu);
- izveidot un pastāvīgi atjaunot to kultūras priekšmetu sarakstu, kuru izvešana ievērojami noplicinātu valsts kultūras mantojumu (Konvencijas 5. panta b) punkts; skat. turpmāk 33.–38. punktu);
- veicināt tādu zinātnisku un tehnisku iestāžu attīstību vai dibināšanu, kas nepieciešamas kultūras priekšmetu aizsardzībai un iepazīstināšanai ar tiem (Konvencijas 5. panta c) punkts; skat. turpmāk 39.–41. punktu);
- organizēt arheoloģisko izrakumu uzraudzību un nodrošināt noteiktu kultūras priekšmetu aizsardzību to atrašanās vietās (Konvencijas 5. panta d) punkts; skat. turpmāk 42.–48. punktu);
- izstrādāt noteikumus “atbilstoši ētikas principiem, kas izklāstīti šajā konvencijā” un veikt pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu (Konvencijas 5. panta e) punkts; 49.–51. punkts);
- veikt izglītojošus pasākumus, lai attīstītu cieņu pret visu valstu kultūras mantojumu un izplatītu zināšanas par šīs konvencijas principiem (Konvencijas 5. panta f) punkts; skat. turpmāk 52.–53. punktu);
- rūpēties par to, lai ikvienas kultūras priekšmeta pazušana tiktu darīta zināma atklātībā (Konvencijas 5. panta g) punkts; skat. turpmāk 54.–55. punktu).

21. Konvencijas dalībvalstīm ir jānodrošina arī tas, ka to dienesti pienācīgi veic arī citas tiem uzticētās funkcijas, piemēram, tās, kas ir noteiktas Konvencijas 13. panta a) un b) punktā:

- novērst tādu īpašumtiesību nodošanu uz kultūras priekšmetiem, kas varētu veicināt šādu priekšmetu nelikumīgu ievēšanu vai izvešanu;
- nodrošināt, ka valstu kompetentie dienesti savstarpēji sadarbojas, lai veicinātu nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu restitūciju to likumīgajam īpašniekam.

22. Šajā saistībā, ņemot vērā, ka iepriekšējā pieredze ir apliecinājusi savu efektivitāti, Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas izveidot “specializētas policijas un muitas vienības” vai “tiesībaizsardzības iestādes”, piemēram, mākslas noziegumu izmeklēšanā specializētu prokuroru vai ekspertu grupu, kas nodarbotos ar kultūras priekšmetu aizsardzību un nozagto kultūras priekšmetu atgūšanu, pastāvīgi sadarbojoties ar visām attiecīgajām iestādēm no dažādām Konvencijas dalībvalstu pārvaldes jomām un līmeņiem. Konvencijas dalībvalstīm ir jāveicina sadarbība starp šādām dažādās valstīs izveidotām vienībām un arī ar ANO Narkotiku kontroles un noziedzīgu nodarījumu novēršanas biroju (*UNODC*), Interpolu un Pasaules Muitas organizāciju (*WCO*), un tās ir aicinātas apmainīties ar informāciju par labu praksi un, ja iespējams, ar tehnisko atbalstu attiecībā uz visiem būtiskajiem līdzekļiem un metodēm, ko izmanto, lai aizliegtu un novērstu kultūras priekšmetu nelikumīgu ievēšanu, izvešanu un nodošanu, īpašu uzmanību pievēršot cīņai pret nelikumīgiem izrakumiem arheoloģisko atradumu vietās. Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas pastiprināt policijas darbības, lai novērstu nelikumīgu izrakumu veikšanu vai izpēti arheoloģiskajās, paleontoloģiskajās un zemūdens atradumu vietās, atbilstoši situācijai īstenojot to uzraudzībai piemērotus fiziskos un tehnoloģiskos pasākumus. Konvencijas dalībvalstīm ir arī jāveicina policijas un tiesībaizsardzības iestāžu pieredzes apmaiņa, ņemot vērā attiecīgo izmeklēšanas pieredzi, kuru uzkrājušas specializētas vienības, kas daudzus gadus darbojas konkrētā nozarē.

23. Konvencijas 14. pantā noteikts, ka katrai Konvencijas dalībvalstij, cik vien iespējams, jānodrošina pietiekams budžets tiem valsts dienestiem, kas atbild par valsts kultūras mantojuma aizsardzību. Ja nepieciešams, šim nolūkam ir jāizveido fonds. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka to valsts dienesti pienācīgi veic visas tiem uzticētās funkcijas. Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas stiprināt starptautisko sadarbību šo valsts centieni atbalstam.

Tiesiskais regulējums (Konvencijas 5. panta a) punkts)

24. Konvencijas 5. panta a) punktā noteikts, ka Konvencijas dalībvalstīm ir jāpieņem atbilstoši tiesību akti kultūras mantojuma aizsardzībai un sevišķi kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību uz šādiem kultūras priekšmetiem nodošanas novēršanai. Konvencijas dalībvalstis var lūgt UNESCO palīdzību vai padomu šādu tiesību aktu izstrādei. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas regulāri pārskatīt savus tiesību aktus, lai nodrošinātu, ka tajos ir ietverts atbilstošais starptautiskais tiesiskais regulējums un labākā prakse.

25. Pildot savu pienākumu aizsargāt kultūras mantojumu, vairākas valstis ir pieņēmušas skaidrus tiesību aktus par valsts īpašumtiesībām uz noteiktiem kultūras priekšmetiem pat tad, ja attiecīgie kultūras priekšmeti oficiāli ir neatklāti vai nav citādi reģistrēti. Tiesību akti par valsts īpašumtiesībām ir pirmais šķērslis, kas kavē izlaupīšanu, un tiem ir jānovērš nedokumentētu kultūras priekšmetu legalizēšana un starptautiskā tirdzniecība.

26. Tiesību akti par valsts īpašumtiesībām nevar nodrošināt savu aizsargājošo funkciju vai sekmēt kultūras priekšmetu atgriešanu, ja starptautiskajā līmenī kultūras priekšmeta izvešana no attiecīgās valsts teritorijas bez šīs valsts kā kultūras priekšmeta likumīgā īpašnieka skaidras piekrišanas netiek uzskatīta par valsts īpašuma zādzību. Tādējādi, ja valsts ir atzinusi īpašumtiesības uz noteiktiem kultūras priekšmetiem, Konvencijas dalībvalstis atbilstoši Konvencijas garam ir aicinātas uzskatīt šādu kultūras priekšmetu nelikumīgu izvešanu no kultūras priekšmetu zaudējošās valsts teritorijas par valsts īpašuma zādzību, ja šāda īpašumtiesību apliecināšana ir nepieciešama, lai būtu iespējams atgriezt attiecīgo kultūras priekšmetu.

27. Šajā sakarā ir svarīgi atgādināt, ka saskaņā ar UNESCO Ieteikumu par starptautiskajiem principiem, kas piemērojami arheoloģiskajiem izrakumiem (1956. gads), un ANO Ekonomikas un sociālo lietu padomes (ECOSOC) Rezolūciju 2008/23 par nepieciešamību valstīm noteikt valsts īpašumtiesības uz arheoloģisko pamatzemi, un atbilstoši ICPRCP pieprasījumam tās 16. sesijā 2010. gadā UNESCO un Starptautiskā privāttiesību unifikācijas institūta (UNIDROIT) sekretariāti sasauca ekspertu grupu no dažādiem pasaules reģioniem un pilnvaroja to sagatavot tekstu, kurā tiktu atbilstoši apspriests šis jautājums. Šis dokuments tika noformēts un pieņemts ICPRCP 17. sesijā 2011. gadā.

28. Šie paraugnoteikumi ir paredzēti tam, lai palīdzētu attiecīgo valstu likumdošanas iestādēm izstrādāt kultūras mantojuma aizsardzības tiesisko regulējumu ar mērķi pieņemt efektīvus tiesību aktus, ar kuriem izveido un atzīst valsts īpašumtiesības uz neatklātiem kultūras priekšmetiem nolūkā atvieglot to atgriešanu nelikumīgas aizvešanas gadījumā un nodrošināt, ka tiesām ir pilnīgas zināšanas par attiecīgajām tiesību normām ārvalstīs. Paraugnoteikumi un to skaidrojošās vadlīnijas ir iekļautas 1. pielikumā.

29. Attiecīgi Konvencijas dalībvalstis var atbilstoši konkrētās valsts situācijai piemērot savos tiesību aktos sešus paraugnoteikumus par valsts īpašumtiesībām, kurus sagatavojusi UNESCO/UNIDROIT darba grupa un UNESCO/ICPRCP pieņēmusi 2011. gadā.

30. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas arī apsvērt iespēju pievienoties *UNIDROIT* 1995. gada Konvencijai par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem. Būtiski noteikumi, kas papildina 1970. gada Konvenciju, cita starpā ir pienākums atgriezt zagtu priekšmetu, veikt pienācīgas rūpības pārbaudi, lai pārbaudītu izcelsmi, ievērot īpašus noteikumus par nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu.

31. Svarīgi, ka visi attiecīgie valsts tiesību akti tiek pienācīgi publiskoti, lai kolekcionāri, tirgotāji, muzeji un citas ieinteresētās puses, kas ir iesaistītas kultūras priekšmetu apritē, precīzi pārzinātu visus valsts noteikumus, kas tiem ir jāievēro. Lai pēc iespējas nodrošinātu kultūras priekšmetu aizsardzību reglamentējošo tiesību aktu/noteikumu publicitāti un pamanāmību, UNESCO ir izveidojusi valstu kultūras mantojuma tiesību aktu datubāzi, kas ir ērti un brīvi pieejams informācijas avots (turpmāk tekstā – “UNESCO datubāze”). Šā novatoriskā rīka izstrāde tika apstiprināta UNESCO Ģenerālajā konferencē 2003. gadā, un tā darbība tika uzsākta *ICPRCP* 13. sesijā 2005. gadā.

32. UNESCO datubāze ietver dažāda veida valsts normatīvu izstrādes dokumentus un ar tiem saistītus materiālus, un arī informāciju par valsts iestādēm, kas ir atbildīgas par kultūras mantojuma aizsardzību, un kultūras mantojuma aizsardzībai veltīto oficiālo valsts tīmekļa vietņu adreses. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas iesniegt UNESCO sekretariātam visus attiecīgos tiesību aktus, tostarp savus izvešanas un ievēšanas tiesību aktus un tiesību aktus par kriminālsodiem un administratīvajiem sodiem, sagatavojot šo tiesību aktu tulkojumus angļu vai franču valodā, kas ir UNESCO darba valodas, lai tos varētu iekļaut UNESCO datubāzē un jo īpaši lai atjauninātu šo datubāzi.

Inventāra saraksti, neatsavināmība un valsts īpašumtiesības (Konvencijas 5. panta b) punkts)

33. Būtisks pasākums Konvencijas dalībvalstu kultūras priekšmetu aizsardzībā pret nelikumīgu ievēšanu, izvešanu un īpašumtiesību nodošanu ir tādu svarīgu publisku un privātu kultūras priekšmetu saraksta izveide un atjaunināšana, pamatojoties uz valsts aizsargājamo kultūras priekšmetu inventāra sarakstu, kuru izvešana noplicinātu valsts kultūras mantojumu.

34. Šajos sarakstos var būt norādīti kultūras priekšmeti, kas identificēti vai nu ar atsevišķu aprakstu, vai pēc kategorijas, ņemot vērā, ka, izstrādājot un atzīstot šādu aizsargājamo kultūras priekšmetu inventāra sarakstus, Konvencijas dalībvalstīm ir jāpatur prātā attiecīgo kultūras priekšmetu specifiskās pazīmes, kas noteiktas Konvencijas 1. pantā, jo īpaši saistībā ar nelikumīgiem izrakumiem arheoloģisko atradumu vietās un citiem kultūras priekšmetiem, kas rada īpašus izaicinājumus saistībā ar konkrētu nosaukumu piešķiršanu tiem (skat. iepriekš 12. punktu).

35. Konvencijas dalībvalstīm ir neapstrīdamas tiesības klasificēt un atzīt noteiktus kultūras priekšmetus kā neatsavināmus kultūras priekšmetus un pieņemt tiesību aktus par valsts īpašumtiesībām uz kultūras priekšmetiem. Atbilstoši Konvencijas garam un gadījumā, ja nav pierādījumu par pretējo, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas restitūcijas nolūkā pēc Konvencijas stāšanās spēkā atbilstīgi attiecīgajam gadījumam uzskatīt, ka kultūras priekšmets, kas veido daļu no valsts kultūras mantojuma, ietilpst attiecīgās īpašnieces valsts oficiālajā inventāra sarakstā. Pamatojoties uz pastāvošajām metodēm un datubāzēm, jāizstrādā vienota metodika, lai nodrošinātu, ka šādi inventāra saraksti tiek pilnīgi integrēti starptautiskajās procedūrās, kas pašlaik ir pieejamas nozaudēto un nozagto kultūras priekšmetu izsekošanai, tādējādi sekmējot pilnīgas atbilstības nodrošināšanu Konvencijai un Konvencijas īstenošanu.

Šī vienotā metodika var sniegt iespēju piešķirt unikālu identifikācijas numuru ne tikai katram priekšmetam, kas ir atrasts arheoloģisko un paleontoloģisko atradumu vietās un izstādīts vai glabāts muzejos, bet arī to kultūras priekšmetu veidu kategorijām, par kuriem Konvencijas dalībvalsts apgalvo, ka tie iegūti nelikumīgos izrakumos, un kurus var iedalīt kategorijās pēc reģiona un laikmeta vai pēc jebkuras citas atbilstošas arheoloģiskas vai paleontoloģiskas norādes.

36. Attiecībā uz kustamajiem kultūras priekšmetiem muzejos un reliģiskajos vai laicīgajos pieminekļos vai līdzīgās institūcijās, tostarp attiecībā uz likumīgām izrakumu arheoloģisko atradumu vietām un etnoloģijas materiāliem, ir ieteicams izmantot *Object-ID* standartu. *Object-ID* standarts atvieglo pamatinformācijas par zaudētiem un nozagtiem kultūras priekšmetiem ātru pārsūtīšanu. Šis standarts nosaka astoņus galvenos identifikācijas elementus, kas kopā ar fotoattēlu ievērojami vienkāršo priekšmeta identifikāciju un izsekošanu. Konvencijas dalībvalstis, kurām nav plašu inventāra sarakstu un kurām tie ir ātri jāizstrādā, lai varētu izmantot starptautiskās procedūras, kas pašlaik ir pieejamas kultūras priekšmetu izsekošanai, tiek aicinātas izmantot *Object-ID* standartu. Attiecīgā gadījumā var būt ierosinātas citas metodes, lai atvieglotu to starptautisko procedūru izmantošanu, kas pašlaik ir pieejamas nozaudēto un nozagto kultūras priekšmetu izsekošanai, tādējādi sekmējot pilnīgas atbilstības nodrošināšanu Konvencijai un Konvencijas īstenošanu. Konvencijas dalībvalstis, kurās ir kopienas, kas reliģisku vai citu iemeslu dēļ nevēlas fotografēt svētajos rituālos izmantotos priekšmetus, tiek aicinātas apspriest šo jautājumu nolūkā uzlabot reliģisko priekšmetu atgūšanu.

37. Lai atvieglotu to muitas darbinieku darbu, kuri kontrolē kultūras priekšmetu ieviešanu, obligāti jānodrošina, ka viņiem ir pieejama precīza informācija par aizsargājamajiem kultūras priekšmetiem un izvešanas aizliegumiem citās Konvencijas dalībvalstīs. To ir iespējams nodrošināt divos veidos, proti, vai nu ar detalizētu priekšmetu sarakstu dokumentētu aizsargātu kultūras priekšmetu gadījumā, vai arī ar kategoriju sarakstu, kas papildināts ar aprakstošu skaidrojumu, kurā sniegta iespējami sīka informācija, gadījumos, kad aizsargāto kultūras priekšmetu nav iespējams atsevišķi norādīt. Šāds(-i) saraksts(-i) jādara viegli pieejams(-i) citu Konvencijas dalībvalstu muitas iestādēm un citām attiecīgajām iestādēm un struktūrām.

38. UNESCO datubāzei jābūt pirmajai vietai, kurā vēršas muitas dienests, kas uzrauga ieviešanu, jo tā nodrošinās tiesību aktus, kuros noteikts tas, ko uzskata par kontrolētu izvešanu un nelikumīgu izvešanu un kas būtu jāapspriež ar izvešanas valsts iestādēm. Tāpēc būtiski ir arī tas, lai tiesību akti būtu pieejami saprotamā valodā. Valstu kultūras mantojuma dienesti ir jāaicina publiskot savus aizsargātos kultūras priekšmetus gan valsts līmenī, gan citām Konvencijas dalībvalstīm, lai atvieglotu sadarbību.

Ekspertīzes iestādes (Konvencijas 5. panta c) punkts)

39. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta c) punktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās veicināt tādu zinātnisku un tehnisku iestāžu (muzeju, bibliotēku, arhīvu, laboratoriju, darbnīcu u. c.) izveidi vai dibināšanu, kas nepieciešamas kultūras priekšmetu saglabāšanai un iepazīstināšanai ar tiem.

40. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izveidot specializētas valsts iestādes, ja tas ir iespējams pastāvošajos apstākļos, vai nepieciešamības gadījumā vienoties par pieeju specializētām iestādēm ārvalstīs. Šādām iestādēm jābūt nodrošinātām ar pienācīgu personālu, finansējumu un atbilstošu infrastruktūru, tostarp ar drošības infrastruktūru.

41. Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas sadarboties, lai izveidotu vai dibinātu zinātniskas

un tehniskas iestādes, tostarp mācību seminārus, kompetences pilnveides programmas un infrastruktūras projektus, un dalīties ar specializētām zinātniskām un tehniskām zināšanām, kas ir saistītas ar kultūras priekšmetu aizsardzību, izmantojot tādas metodes kā apmācību, stažēšanos un publikāciju pētījumus.

Arheoloģija un aizsargājamās teritorijas (Konvencijas 5. panta d) punkts)

42. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas ar tiesību aktiem un, ja nepieciešams, ar citiem īpašiem pasākumiem aizsargāt arheoloģiskas nozīmes vietas, tostarp tajās esošos kustamos priekšmetus. Kas attiecas uz tiesību aktiem, jāievēro attiecīgie sadaļas "Tiesību akti" noteikumi (skat. iepriekš 24.–32. punktu).

43. Pēc vajadzības jāizstrādā īpaši pasākumi, lai aizsargātu arheoloģisko mantojumu saskaņā ar principiem, kas ietverti UNESCO Ieteikumā par starptautiskajiem principiem, kas piemērojami arheoloģiskajiem izrakumiem (1956. gads). Turpmāk ir izklāstīti minētā ieteikuma principi, kas attiecas uz nelikumīgu izrakumu novēršanas pasākumiem.

- Arheoloģiskā izpēte tiek veikta sabiedrības interesēs, kurās ietilpst vēsture, māksla vai zinātne. Izrakumus nedrīkst veikt citā nolūkā, izņemot gadījumus, kad pastāv ārkārtēji apstākļi, kas aprakstīti UNESCO Ieteikumā par to kultūras priekšmetu saglabāšanu, ko apdraud valsts vai privātie būvdarbi (1968. gads), un uz kuriem attiecas preventīvie un korektīvie pasākumi, kas noteikti minētā ieteikuma 8. punktā.
- Aizsardzība ir jāattiecina uz visiem priekšmetiem, kas pieder noteiktam periodam vai atbilst tiesību aktos noteiktajam minimālajam vecumam.
- Katrai Konvencijas dalībvalstij jāveic arheoloģiskā izpēte un izrakumi, iepriekš saņemot atļauju no kompetentās kultūras mantojuma iestādes.
- Tiesības veikt izrakumus ir jāpiešķir tikai institūcijām, kuras pārstāv kvalificēti arheologi, vai personām, kas piedāvā neapstrīdamas zinātniskas, morālas un finansiālas garantijas par to, ka izrakumi tiks veikti saskaņā ar līguma noteikumiem.
- Līgumā ir jāiekļauj noteikumi par atgūto priekšmetu un vietas apsargāšanu, uzturēšanu, atjaunošanu un konservāciju darbu laikā un pēc to pabeigšanas.
- Jānosaka prasība izrakumu veicējam vai atradējam un turpmākajiem turētājiem paziņot jebkuru arheoloģiska rakstura priekšmetu – kustamu vai nekustamu.
- Darba gaitā iegūtie priekšmeti nekavējoties jāfotografē, jāreģistrē un jātur drošā stāvoklī.

44. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas saskaņā ar piemērojamajiem noteikumiem un spēkā esošajiem mehānismiem veikt arheoloģiskus virszemes apsekojumus dažādu mērķu sasniegšanas nolūkā, tostarp, lai izpildītu preventīvos mērķus un uzlabotu valsts arheoloģisko atradumu vietu inventāra sarakstus.

45. Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas izstrādāt noteikumus par materiāla blīvuma noteikšanas analīzes paņēmieni (piemēram, metāla detektoru, izmantošanu). Valstis tiek aicinātas attiecīgā gadījumā aizliegt šādu iekārtu neatļautu izmantošanu nelikumīgu izrakumu veikšanai arheoloģisko atradumu vietās.

46. Tieši skartās valstis arī tiek aicinātas rūpīgi apsargāt arheoloģisko atradumu vietas, un visas Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas piemērot sankcijas pret jebkuru personu, kas ir iesaistīta šādu vietu apzagšanā un nelikumīgu izrakumu veikšanā šādās vietās.

47. Konvencijas dalībvalstīm ir jāatzīst, ka vietējām kopienām piederošu personu vai personu

grupu līdzdalību nesankcionētos izrakumos un vietu izlaupīšanā nevar apsvērt ārpus plašāka sociālekonomisku apstākļu konteksta, kādos šīs kopienas atrodas. Lai aizsargātu zināmās arheoloģisko atradumu vietas pret nesankcionētu izrakumu veikšanu un izlaupīšanu, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas attiecīgā gadījumā mudināt vietējās kopienas sadarboties kultūras mantojuma aizsardzības jomā. Konvencijas dalībvalstis tiek mudinātas uzlabot vietējo kopienu informētību par to, cik svarīgi ir aizsargāt kultūras mantojumu, un arī uzsvērt šīm kopienām iespējamo ilgtermiņa saimniecisko labumu, ko sniedz šāda kultūras mantojuma saglabāšana ar tādu līdzekļu starpniecību kā kultūrtūrisms, pretstatā ierobežotam īstermiņa saimnieciskajam labumam, ko sniedz līdzdalība nesankcionētā izrakumu veikšanā.

48. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izveidot īpašus līdzekļus zemūdens arheoloģisko objektu atlieku aizsardzībai pret izlaupīšanu un nelikumīgu apriti, tostarp noteikt pienākumu informēt par atklājumiem kompetentās iestādes un regulēt trofeju vākšanu un nejaušus atradumus. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas sadarboties, lai nodrošinātu šajā saistībā nepieciešamās tehniskās iespējas.

Konvencijā izklāstītajiem ētikas principiem atbilstoši noteikumi (Konvencijas 5. panta e) punkts)

49. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta e) punktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās izveidot valsts dienestus, kas attiecīgo personu (kuratoru, kolekcionāru, antikvāro priekšmetu tirgotāju u. c. personu) labā izstrādā Konvencijas ētikas principiem atbilstošus noteikumus un veic pasākumus, lai nodrošinātu šo noteikumu ievērošanu.

50. Šādi noteikumi var būt izstrādāti valsts, reģionālā, starptautiskā vai profesionālā līmenī. Antropologiem, arheologiem, izsoļu rīkotājiem, konservatoriem, kuratoriem, tirgotājiem, restaurētājiem un visiem profesionāļiem, kas strādā ar kultūras priekšmetiem, ir pienākums ievērot šos noteikumus, pamatojoties uz ētikas principiem, kas paredz atteikšanos sniegt pakalpojumus attiecībā uz kļūdainas vai apšaubāmas izcelsmes kultūras priekšmetiem, un ziņot atbildīgajām iestādēm par šāda veida artefaktiem, kad viņiem ir lūgts sniegt šādu pakalpojumu. Noteikumi, kas jāizstrādā attiecībā uz iegādi, ir vienādā mērā jāpiemēro arī attiecībā uz kolekcionāriem, tirgotājiem, kuratoriem un citām personām, kas ir iesaistītas kultūras priekšmetu tirdzniecībā, lai nevienai atsevišķai grupai neradītu neizdevīgu stāvokli vai neatbrīvotu nevienu atsevišķu grupu. Turklāt, lai nodrošinātu maksimālu efektivitāti, šādi noteikumi ir jāstandartizē starptautiskā līmenī.

51. Šajā saistībā Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas izmantot valsts un starptautisko organizāciju izstrādātus ētikas kodeksus. Viens no šādiem kodeksiem ir Starptautiskais kultūras priekšmetu tirgotāju ētikas kodekss, ko 1999. gadā pieņēma *ICPRCP*. Šajā kodeksā ir iekļauti principi, kas ietverti 1970. gada Konvencijā un pēc tam *UNIDROIT* Konvencijā par zagtiem vai nelikumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem (1995). Šajā kodeksā ir ņemti vērā arī dažādu valstu kodeksu piemēri, *Confédération Internationale des Négociants d'Oeuvres d'Art (CINOA)* kodekss, kā arī Starptautiskās Muzeju padomes (*ICOM*) Profesionālās ētikas kodekss. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka visi tirgotāji ievēro šo kodeksu, gan piemērojot atbilstošus piespiedu līdzekļus, gan piedāvājot stimulus, piemēram, nodokļu atvieglojumus, tiem tirgotājiem, kuri apņemas ievērot kodeksa noteikumus. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas uzraudzīt šādu pasākumu rezultātus un turpināt izstrādāt, stiprināt un īstenot atbilstošus noteikumus kuratoru, kolekcionāru, antikvāro priekšmetu tirgotāju un citu iesaistītu personu vajadzībām saskaņā ar šajā konvencijā noteiktajiem ētikas principiem.

Izglītošana (Konvencijas 5. panta f) punkts, 10. pants)

52. Saskaņā ar Konvencijas 10. pantu Konvencijas dalībvalstīm ir jāizmanto visi atbilstošie līdzekļi, lai novērstu no jebkuras Konvencijas dalībvalsts nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu apriti, izmantojot izglītošanas, izpratnes veicināšanas un informēšanas pasākumus un saglabājot modrību. Izglītošanas un izpratnes veicināšanas pasākumi pirmām kārtām ir jāizmanto tam, lai palīdzētu vietējām kopienām un sabiedrībai kopumā aptvert kultūras mantojuma vērtību un apdraudējumu, ko tam rada zādzības, nelikumīgi izrakumi un nelikumīga aprīte, kā arī kultūras mantojuma saistību ar vietējo kopienu un cilvēces kultūras identitāti un vēsturi.

53. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta f) punktu valsts kultūras mantojuma aizsardzības dienestiem ir jāveic izglītojoši pasākumi, lai veicinātu un vairotu cieņu pret visu valstu kultūras mantojumu, un arī jāizplata zināšanas par Konvencijas noteikumiem. Jo īpaši Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas stiprināt izglītošanas pasākumus savās valstīs kopā ar sadarbības dienestiem un ar sabiedrību citās valstīs. Tas ietver atbilstošu koordināciju ar izglītības iestādēm pamatizglītības, vidējās izglītības, augstākās izglītības un mūžizglītības līmenī, lai savās mācību programmās iekļautu kultūras mantojuma un tā izpētes jautājumus, izpratnes veicināšanas, kompetences pilnveides un apmācības programmas tiesnešiem, prokuroriem, muitas darbiniekiem, policistiem, muzejiem, tirgotājiem un citām iesaistītām personām, un plašsaziņas līdzekļu, muzeju, bibliotēku un citas ārsnieguma programmas.

Kultūras priekšmetu pazušanas publiska izziņošana (Konvencijas 5. panta g) punkts)

54. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta g) punktu valsts kultūras mantojuma aizsardzības dienestiem jānodrošina, ka kultūras priekšmetu pazušanas fakts tiek pienācīgi publiskots. Publiska izziņošana, izmantojot plašsaziņas sistēmas, var sekmēt izmeklēšanas pasākumus, padarīt priekšmetu nepārdodamu un tieši novest pie priekšmeta atgūšanas. Atzīstot šo situāciju, Konvencijas dalībvalstīm ir jāpublisko zādzības un cita veida nelikumīgas darbības pret kultūras priekšmetiem un jāizmanto plašsaziņas līdzekļi, lai publiskotu zaudētos un nozagtos kultūras priekšmetus.

55. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas atbalstīt un izmantot datubāzes un citus mehānismus, kas izveidoti starptautiskai informācijas apmaiņai par nozagtiem mākslas darbiem, tostarp Interpola nozagto mākslas darbu datu bāzi. Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas izplatīt *ICOM* sarkanos sarakstus visām ieinteresētajām personām, kas ir iesaistītas kultūras priekšmetu aizsargāšanā, jo īpaši policijai un muitas dienestiem.

Kultūras priekšmetu nelikumīgas ievēšanas, izvešanas un īpašumtiesību nodošanas aizliegums un novēršana (Konvencijas 6. pants, 7. panta a) punkts, b) punkta i) apakšpunkts, 8. pants, 10. panta a) punkts, 13. panta a) punkts)

Izvešanas apliecības (6. panta a), b) punkts)

56. Saskaņā ar Konvencijas 6. panta a) punktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās ieviest atbilstošu apliecību, kurā izvešanas valsts norādītu, ka konkrētā kultūras priekšmeta izvešana ir atļauta; šādai apliecībai ir jābūt izdotai attiecībā uz visiem kultūras priekšmetiem, kurus izved atbilstoši piemērojamajiem tiesību aktiem. Saskaņā ar Konvencijas 6. panta b) punktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās arī aizliegt kultūras priekšmetu izvešanu no valsts teritorijas, ja attiecībā uz tām nav izsniegta iepriekš minētās izvešanas apliecības. Muitas

dienestiem ir jāpārbauda izvešanas apliecība gan izvešanas brīdī, gan ieviešanas brīdī.

57. Iepriekš minētā apliecība ir izvešanas valsts izdots oficiāls dokuments, kas apliecina, ka šī valsts ir atļāvusi kultūras priekšmeta izvešanu. Šis dokuments ir būtisks efektīvai kontrolei un nozīmē sadarbību starp visu aizsargājamā kultūras priekšmeta pārvietošanā iesaistīto valstu, tostarp tranzīta valstu, kultūras mantojuma aizsardzības dienestiem un muitas iestādēm. Konvencijas dalībvalstis, kuras izmanto ieviešanas apliecības, šādas ieviešanas apliecības drīkst izdot vienīgi attiecībā uz tādiem kultūras priekšmetiem, kam ir izvešanas apliecības. Ieviešanas apliecību bez atbilstošas izvešanas apliecības nedrīkst uzskatīt par labas ticības vai īpašumtiesību pierādījumu.

58. Lai nodrošinātu, ka šādas izvešanas apliecības kalpo to paredzētajam mērķim, Konvencijas dalībvalstīm atbilstoši Konvencijas garam ir jāaizliedz ievest tās teritorijā kultūras priekšmetus, uz kuriem attiecas Konvencija un kuriem nav pievienota šāda izvešanas apliecība. Līdz ar to aizliegumam izvest kultūras priekšmetu bez atbilstošas izvešanas apliecības ir jāpadara nelikumīga šāda kultūras priekšmeta ieviešana citā Konvencijas dalībvalstī, jo kultūras priekšmets nav likumīgi izvests no skartās valsts.

59. Izvešanas apliecībās jābūt norādītai vismaz šādai informācijai: īpašnieka nosaukumam attiecīgā gadījumā, priekšmeta fotoattēliem, priekšmeta aprakstam, priekšmeta izmēriem, raksturīgajām pazīmēm, izvešanas apliecības derīguma termiņam, galamērķa valstij un kompetento iestāžu parakstam. Konvencijas dalībvalstīm, kas izdod izvešanas apliecības, ir jāuztur atrodami ieraksti par šādām apliecībām tiem gadījumiem, kad viltojumi vai nesankcionētas izmaiņas tiek konstatētas laikā, kad kultūras priekšmets tiek ievests ārvalstī, un izdevējai valstij ir jāapstiprina apliecības īstums un pareizums. Lai novērstu viltošanu, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas darīt pieejamas izvešanas apliecību paraugveidlapas citu valstu atbildīgajām iestādēm, kā arī, ja iespējams, nosūtīt izdoto izvešanas apliecību kopijas citu Konvencijas dalībvalstu atbildīgajām iestādēm. Attiecīgās valstis tiek aicinātas izveidot atbilstošu sakaru kanālu.

60. Visiem kultūras priekšmetiem, kas ietilpst valsts kultūras mantojumā saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem un kas parādās citas valsts mākslas tirgū, un kas ir izvesti no pirmās valsts teritorijas un ievesti otras valsts teritorijā pēc Konvencijas stāšanās spēkā attiecībā uz abām valstīm, ir jābūt izcelsmes valsts izdotai izvešanas apliecībai. Šajos gadījumos minēto kultūras priekšmetu izvešana bez izvešanas apliecības tiks uzskatīta par nelikumīgu un par pamatu izcelsmes valsts kompetento iestāžu informēšanai.

61. Konvencijas dalībvalstis var arī pieņemt īpašus noteikumus par pagaidu izvešanas apliecībām. Šādas pagaidu izvešanas apliecības var izsniegt izstādēm un atgriešanai, pētniecībai, ko veic specializētas pētniecības iestādes, vai citu iemeslu dēļ, piemēram, konservācijas vai restaurācijas nolūkā. Izvešana, kas notiek, pārkāpjot pagaidu izvešanas apliecībā paredzētos nosacījumus, jāuzskata par nelikumīgu izvešanu.

62. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pievērst īpašu uzmanību izvešanas apliecības izdošanai, formai un drošībai un izveidot ciešu sadarbību starp muitas iestādēm, kultūras mantojuma pārvaldītājiem un policijas amatpersonām, lai nodrošinātu tās kontroli un uzticamību. Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs, ko kopīgi izstrādājuši UNESCO un WCO sekretariāti, ir noderīgs darbības rīks cīņai pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti (2. pielikums). Tas ir īpaši pielāgots pieaugošajai kultūras priekšmetu pārrobežu aprites tendencei un noderīgs tiesībsardzības iestādēm un muitas dienestiem, ļaujot tiem efektīvāk cīnīties pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas

izmantot vai pielāgot izvešanas apliecības paraugu un apsvērt, vai pagaidu izvešanas apliecība ir piemērota to aizsardzības shēmai. Ja nepieciešams, izvešanas apliecības paraugu var uzlabot.

Zagtu kultūras priekšmetu ievēšanas aizliegums (Konvencijas 7. panta b) punkta i) apakšpunkts)

63. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta b) punkta i) apakšpunktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās aizliegt tādu kultūras priekšmetu ievēšanu, kas ir nozagti no muzeja vai reliģiska vai laicīga valsts pieminekļa, vai no līdzīgas institūcijas citā šīs konvencijas dalībvalstī pēc šīs konvencijas spēkā stāšanās attiecīgajās valstīs, ar nosacījumu, ka šāds priekšmets ir dokumentēts kā piederīgs šīs institūcijas inventāra sarakstam.

Attiecībā uz šo aizliegumu ir jāņem vērā divi svarīgi apsvērumi.

Pirmkārt, acīmredzami šā aizlieguma īstenošanu atvieglotu prasība par izvešanas apliecību no izcelsmes valsts kā obligātu priekšnoteikumu tam, lai kultūras priekšmeta ievēšanu varētu uzskatīt par likumīgu (skat. iepriekš 56.–62. punktu). Papildus tam Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas atbilstoši nepieciešamībai sadarboties (jo īpaši ar savu muitas iestāžu starpniecību) un rūpīgi pārskatīt visus būtiskos noteikumus atbilstoši labākajai praksei, lai nodrošinātu efektīvu ievēšanas kontroles pasākumu labāko praksi visos ievēšanas punktos, lai aizsargātu kultūras mantojuma priekšmetus un novērstu kontrabandu. Turklāt, lai palīdzētu Konvencijas dalībvalstīm efektīvi īstenot šo aizliegumu, ir svarīgi, lai visas zināmās zādības un citas nelikumīgas darbības pret kultūras priekšmetu tiktu nekavējoties publiskas un paziņotas attiecīgajām tiesībaizsardzības iestādēm un arī Interpolam.

Otrkārt, šim aizliegumam ir jāmin kultūras priekšmeta konkrētās īpašības, kas noteiktas 1. pantā, jo īpaši saistībā ar nelikumīgi izdarītiem izrakumiem arheoloģisko atradumu vietās un citiem kultūras priekšmetiem, kas rada īpašus izaicinājumus saistībā ar konkrētu nosaukumu piešķiršanu tiem (skat. iepriekš 12. punktu). Šādos gadījumos ir pilnīgi jāatzīst Konvencijas dalībvalstu tiesības klasificēt un atzīt noteiktus kultūras priekšmetus kā neatsavināmus kultūras priekšmetus, kurus līdz ar to nedrīkst izvest (kā noteikts Konvencijas 13. panta d) punktā).

Sodi un administratīvās sankcijas (Konvencijas 6. panta b) punkts, 7. panta b) punkts, 8. punkts)

64. Saskaņā ar Konvencijas 8. pantu Konvencijas dalībvalstis apņemas piemērot sodus vai administratīvās sankcijas jebkurai personai, kas ir atbildīga par Konvencijas 6. panta b) punktā un 7. panta b) punktā minēto aizliegumu pārkāpšanu. Ja jebkurā šādā gadījumā kompetentajām iestādēm nevar iesniegt dokumentārus pierādījumus par tāda kultūras priekšmeta likumīgu izvešanu, uz kuru attiecas Konvencija, šīs iestādes patur šādu kultūras priekšmetu un atdod to attiecīgajai Konvencijas dalībvalstij saskaņā ar attiecīgajām valsts tiesiskajām procedūrām.

65. Tā kā Konvencijā nav noteikts tas, kāda veida sankcijas ir jāpiemēro, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas ieviest savos tiesību aktos atbilstoši nepieciešamībai īpašus sodus vai administratīvās sankcijas pret visām tām personām, kas veic Konvencijā aizliegtās darbības. Turklāt Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas piemērot sodus par nodarījumiem pret kultūras priekšmetiem, kas izdarīti, pārkāpjot Konvenciju, un noteikt sodus šādu nodarījumu izdarītājiem. Minētie valstu tiesību akti ir jāiekļauj un laikus jāatjaunina UNESCO datubāzē.

66. Tās 1970. gada Konvencijas dalībvalstis, kas ir arī ANO Konvencijas pret transnacionālo organizēto noziedzību (*UNTOC*) dalībvalstis, tiek aicinātas noteikt, ka ar kultūras priekšmetu

nelikumīgo apriti saistīti nodarījumi ir uzskatāmi par *UNTOC* 2. pantā noteiktajiem smagajiem noziegumiem, jo īpaši saistībā ar attiecīgajiem sodiem.

67. Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas 1970. gada Konvencijas īstenošanā pienācīgi ņemt vērā Starptautiskās vadlīnijas par noziedzīgu nodarījumu novēršanu un krimināltiesiskajiem pasākumiem attiecībā uz kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti un citiem saistītiem nodarījumiem, kas iesniegtas Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajai asamblejai pēc starpvaldību procedūras, ko organizēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Narkotiku kontroles un noziedzīgu nodarījumu novēršanas birojs (*UNODC*) saziņā ar dalībvalstīm un ciešā sadarbībā ar UNESCO, *UNIDROIT* un citām būtiskām starptautiskajām organizācijām, ņemot vērā šo vadlīniju nozīmi noziedzīgu nodarījumu novēršanas un krimināltiesību politikas, stratēģiju, tiesību aktu un sadarbības mehānismu izstrādē un stiprināšanā, ko veic ar mērķi novērst un apkarot kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti un saistītus nodarījumus visās situācijās.

Pārdošana internetā

68. Laikā, kad tika izstrādāta 1970. gada Konvencija, internets netika izmantots kā tirdzniecības kanāls. Tas, ka eksponenciāli pieaug interneta lietošana zagtu, arheoloģisko atradumu vietās nelikumīgi izraktu vai nelikumīgi izvestu vai ievestu kultūras priekšmetu pārdošanai vai nelikumīgai aprītei, rada nopietnas bažas un būtiski apdraud kultūras mantojumu.

69. Dažas Konvencijas dalībvalstis nav pietiekami organizētas, lai spētu uzraudzīt un ātri reaģēt uz tādiem piedāvājumiem internetā, kuros tiek mēģināts reklamēt aizsargātus kultūras priekšmetus. Lielākajai daļai valsts kultūras pārvaldes iestāžu nav pietiekamu līdzekļu, lai tās spētu nepārtraukti pārbaudīt piedāvājumus internetā. Turklāt šādās tīmekļa vietnēs sludinājumi par kultūras priekšmetiem tiek ievietoti vien uz ierobežotu laiku, dažkārt tikai uz dažām stundām, tādējādi samazinot īpašnieču valstu iespējas izsekot šādus kultūras priekšmetus un veikt nepieciešamās darbības. Jāņem vērā arī tas, ka dažas tīmekļa vietnes nodrošina vien starpniecības funkciju kultūras priekšmetu pārdošanā, tām nepieder pārdošanai piedāvātie kultūras priekšmeti un nevar pārbaudīt, vai šādiem kultūras priekšmetiem ir derīga Konvencijā paredzētā dokumentācija. Jāizskata veidi un līdzekļi, kā rūpīgi pārbaudīt visas tīmekļa vietnes visā pasaulē, lai noteiktu, kur tiek piedāvāti kultūras priekšmeti, uz kuriem attiecas 1970. gada Konvencijā paredzētā aizsardzība, un lai izveidotu brīdināšanas metodi attiecīgo Konvencijas dalībvalstu informēšanai ikdienā. Valsts iestādes tiek aicinātas mobilizēt visu interneta pakalpojumu sniedzēju atbalstu un veicināt sabiedrības (speciālistu vai citu personu, kuras interesē konkrētas kultūras) īstenošanu uzraudzību, lai saglabātu modrību attiecībā uz piedāvājumiem internetā un informētu valsts pārvaldes iestādes gadījumos, kad šķiet, ka tīmekļa vietnē tiek piedāvāts tāds kultūras mantojuma priekšmets, kas iepriekš nav bijis zināms, vai kad tiek piedāvāts citas valsts kultūras mantojuma priekšmets ar vietējo adresi. Kultūras pārvaldes iestādei ir nekavējoties jāizskata šādi paziņojumi, vajadzības gadījumā piesaistot ekspertus (no universitātēm, muzejiem, bibliotēkām un citām institūcijām), lai pārbaudītu piedāvātā(-o) priekšmeta(-u) pazīmes un nozīmi. Visos iepriekš minētajos pasākumos īpaša uzmanība jāpievērš interneta izsoļu caurskatīšanai. Pietiekamu pierādījumu gadījumā valsts iestādēm ir jāizvirza apsūdzības un jāpiemēro visi atbilstošie 1970. gada Konvencijas un valsts tiesību aktu noteikumi.

70. Saskaņā ar ieteikumu, kas pieņemts Interpola Zagto kultūras priekšmetu ekspertu grupas trešajā ikgadējā sanāksmē (2006. gada 7.–8. marts, Interpola Ģenerālsēkretariāts), Interpols, UNESCO un *ICOM* ir izstrādājuši sarakstu "Pamatpasākumi, lai novērstu pieaugošo kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību internetā". Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas izmantot šos galvenos pasākumus kā rīku savas valsts apstākļos. Pašlaik izstrādātie pamatpasākumi ir

izklāstīti 3. pielikumā. Saziņā ar *ICPRCP* jāapsver veidi un līdzekļi, kā turpināt uzlabot šos pamatpasākumus, lai nodrošinātu efektīvu Konvencijas īstenošanu, vai jāizpēta citi veidi, kā sekmēt cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu pārdošanu internetā.

Pārdošana izolēs

71. Tādu kultūras priekšmetu pārdošana izolēs, par kurām tiek apgalvots, ka tās ir ievestas nelikumīgas aprites ceļā, ir būtiski ietekmējusi kultūras mantojumu daudzās valstīs, kuru atgriešanas pieprasījumi nav izpildīti un dažkārt ir izmantoti kā līdzeklis nelikumīgas izcelsmes kultūras priekšmetu legalizēšanai. Valstis, kurās notiek izsoles, ir aicinātas pievērst īpašu uzmanību šādai tirdzniecībai, tostarp nepieciešamības gadījumā pieņemot valsts tiesību aktus, lai nodrošinātu, ka attiecīgie kultūras priekšmeti ir likumīgi ievesti atbilstīgi tam, kā dokumentēts likumīgi izdotā izvešanas apliecībā, lai informētu priekšmetu izcelsmes valsti par jebkādam šaubām, kas radušās šajā saistībā, un lai ieviestu atbilstošus pasākumus. Turklāt gadījumos, kad ir paredzēta aizsargājama kultūras priekšmeta izsole, UNESCO ģenerāldirektors pēc skarto valstu lūguma tiek aicināts apsvērt publiska paziņojuma izdošanu par šādu komercdarbību un uzsvērt tajā šādas prakses negatīvo ietekmi uz pasaules kultūras mantojuma aizsardzību.

Tādas īpašumtiesību maiņas novēršana, kas var sekmēt nelikumīgu ieviešanu vai izvešanu, tirdzniecības kontrole, izmantojot reģistrus, un ētikas principiem atbilstošu noteikumu izstrāde (Konvencijas 13. panta a) punkts, 10. panta a) punkts, 7. panta a) punkts, 5. panta e) punkts)

72. Lai arī šis ir Konvencijas pamatmērķis, kas izklāstīts 1969. gada Sākotnējā ziņojumā par nelikumīgās ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību nodošanas aizliegšanas un novēršanas pasākumiem (SCH/MD/3), Konvencijā nav informācijas par to, kā šāda īpašumtiesību nodošana var veicināt kultūras priekšmetu nelikumīgu ieviešanu vai izvešanu. Tomēr skaidrību ir iespējams viest, atgādinot, ka 1969. gada ziņojumā tika norādīts, ka informācijas trūkums par priekšmeta izcelsmi, piegādātāja vārdu un uzvārdu vai nosaukumu un adresēm, katra pārdotā priekšmeta aprakstu un cenu, un arī pircējam sniedzamās informācijas trūkums par iespējamo priekšmeta izvešanas aizliegumu tikpat labi varētu būt arī darījums, kas, visticamāk, veicinās kultūras priekšmeta nelikumīgu apriti. Saskaņā ar šīs konvencijas 10. panta a) punktu Konvencijas dalībvalstis apņemas atbilstoši situācijai konkrētajā valstī noteikt pienākumu antikvāro priekšmetu tirgotājiem uzturēt reģistru, kurā reģistrē šādu būtisku informāciju, par šā pienākumu neizpildi piemērojot sodus vai administratīvās sankcijas. Šādu reģistru kontrole, ko veic valsts kultūras mantojuma aizsardzības dienesti, ļautu uzraudzīt kultūras priekšmetu un, iespējams, izsekot priekšmetu, kas ir pazudis pēc tā nozaudēšanas vai nozagšanas.

73. Konvencijas sākotnējās redakcijas sagatavotāji 1969. gadā norādīja: “Būtiski, lai jaunie noteikumi, kas jāizstrādā attiecībā uz iegādēm, uz kolekcionāriem un tirgotājiem attiektos tādā pašā mērā kā uz kuratoriem; pretējā gadījumā muzeju ierobežojumi nāktu par labu vienīgi nelikumīgai kultūras priekšmetu tirdzniecībai.” Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka vienlīdz stingrās tiesību aktu vai ētikas normās attiecībā uz kolekcionāriem un tirgotājiem tiek iekļauti tādi paši nosacījumi, kādus ievēro muzeji vai citas līdzīgas institūcijas, jo īpaši nosacījumi, kas attiecas uz kultūras priekšmetu izcelsmi.

74. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta a) punktu Konvencijas dalībvalstis atbilstoši valsts tiesību aktiem apņemas veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai novērstu, ka valstī esošie muzeji un līdzīgas iestādes iegūst citā Konvencijas dalībvalstī radītus kultūras priekšmetus, kas ir nelikumīgi ievesti pēc Konvencijas stāšanās spēkā attiecīgajās valstīs, un, kad vien iespējams,

informēt attiecīgā kultūras priekšmeta izcelsmes Konvencijas dalībvalsti par to, ka ir piedāvāts kultūras priekšmets, kas ir nelikumīgi izvests no šīs izcelsmes valsts pēc šīs konvencijas stāšanās spēkā abās valstīs.

75. Konvencijas dalībvalstīm, kas nosaka nodokļu atvieglojumu režīmus, pabalstus vai valsts subsīdijas, lai veicinātu kultūras priekšmetu nonākšanu publisku institūciju rīcībā, ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu, ka šādi pasākumi netīši neveicina tādu materiālu iegūšanu privātā kārtā un sekojošu nonākšanu minēto institūciju rīcībā, attiecībā uz kuriem ir veikta Konvencijā noteiktā nelikumīgā darbība.

76. Saskaņā ar Konvencijas 5. panta e) punktu Konvencijas dalībvalstīm ir noteikts pienākums izstrādāt ētikas normas un nodrošināt, ka tās ievēro kuratori, kolekcionāri, tirgotāji un citas iesaistītās personas.

77. Attiecīgi Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pastiprināt tirgotāju un muzeju darbības uzraudzību, īstenojot efektīvu politiku un noteikumus, un izmantot visus atbilstošos līdzekļus, lai novērstu nelikumīgus darījumus.

78. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izskatīt papildu iespējas, kā novērst tādu īpašumtiesību nodošanu, kas varētu sekmēt nelikumīgu ievēšanu vai izvešanu. Piemēram, valstis var pieņemt īpašus noteikumus, lai liegtu valsts muzejiem un institūcijām pārdot vai nodot privātiem kolekcionāriem, muzejiem, institūcijām vai uzņēmumiem tādas kultūras priekšmetus kā, piemēram, arheoloģiskos priekšmetus, uz kuriem tiesības ir pieteikušas izcelsmes valstis vai uz kuriem attiecas neatsavināmības tiesību akti.

79. Konvencijas dalībvalstis tiek arī aicinātas izpētīt to nelikumīgo darbību apjomu un pazīmes, kas tiek veiktas attiecībā uz kultūras priekšmetiem, un kopā ar muitu izveidot riska analīzi, lai novērstu kultūras priekšmetu nelikumīgu ievēšanu un izvešanu, kā arī savstarpēji apmainīties ar informāciju un labāko praksi.

80. Valstis tiek aicinātas arī turpmāk izmantot visus kontroles mehānismus, kas pastāv attiecībā uz tirgiem un gadatirgiem, kuros var būt nodoti un no kuriem pēc tam izvesti kultūras priekšmeti, un stiprināt šādus kontroles mehānismus, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu Konvencijas mērķu izpildi.

81. Kultūras priekšmetu patiesā vērtība joprojām nav atzīta visā tās pilnībā. Šis fakts kopā ar norobežošanu no cēloņsakarības starp aizvien pieaugošo pieprasījumu pēc daudziem kultūras priekšmetu veidiem un to nelikumīgu apriti un arī nepietiekamās zināšanas par nelikumīgās aprites nelabvēlīgo ietekmi apgrūtina aizsardzības pasākumu īstenošanu. Tāpēc tam, lai samazinātu arheoloģisko un paleontoloģisko priekšmetu izlaupīšanu, nelikumīgu apriti un pieprasījumu pēc šādiem priekšmetiem, var izmantot arī dažādas izglītošanas stratēģijas, piemēram, izglītošanu muzejos un izstādēs, kuras laikā tiek skaidrots, cik būtisku kaitējumu kultūras mantojumam nodara nelikumīgi izrakumi, nelikumīga tirdzniecība un zādzības. Saistībā ar restitūciju Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pieņemt atbilstošu valsts tiesisko regulējumu un politiku, kas nodrošinātu, ka muzeji un citas privātas un valsts kultūras institūcijas neizvieto apskatei tādas ievestas kultūras priekšmetus, kuriem nav skaidras izcelsmes vai zināma izcelsmes vieta, un neglabā šādus priekšmetus citām vajadzībām. Kultūras priekšmeta stilistiskā vai estētiskā vērtība nekad nespēs kompensēt šī priekšmeta konteksta zaudēšanu.

Sadarbība kultūras priekšmetu atgūšanas un atgriešanas jomā (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts, 13. panta b), c) un d) punkts, 15. pants)

82. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunktu Konvencijas dalībvalstis ir apņēmušās pēc izcelsmes dalībvalsts pieprasījuma veikt atbilstošus pasākumus, lai atgūtu un atgrieztu ikvienu zagtu kultūras priekšmetu, kas ievests pēc tam, kad šī konvencija stājusies spēkā abās attiecīgajās valstīs, ar nosacījumu, ka pieprasījuma iesniedzēja valsts samaksā taisnīgu kompensāciju attiecīgā priekšmeta labticīgajam pircējam vai personai, kam ir likumīgas īpašumtiesības uz šo priekšmetu. Atgūšanas un atgriešanas pieprasījumus iesniedz ar diplomātisko dienestu starpniecību un uz pieprasījuma iesniedzējas dalībvalsts rēķina papildina ar dokumentāciju un citiem pierādījumiem, kas nepieciešami, lai sagatavotu atbilstošu prasību.

83. Saskaņā ar Konvencijas 13. panta b), c) un d) punktu Konvencijas dalībvalstis atbilstoši katras valsts tiesību aktiem ir apņēmušās nodrošināt, ka to kompetentie dienesti sadarbojas, lai veicinātu iespējami ātru nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu restitūciju to likumīgajam īpašniekam, rīkoties, lai atgūtu zaudētos vai nozagtos kultūras priekšmetus, ko iesnieguši likumīgie īpašnieki vai kas iesniegti likumīgo īpašnieku vārdā, un atzīt katras Konvencijas dalībvalsts neapstrīdamās tiesības klasificēt un atzīt noteiktu kultūras priekšmetu kā neatsavināmu, kuru līdz ar to nedrīkst izvest, un sekmēt to, ka attiecīgā valsts atgūst šādu priekšmetu gadījumos, kad tas ir bijis izvests.

84. Turklāt Konvencijas 15. pants paredz, ka Konvencija neliedz Konvencijas dalībvalstīm slēgt īpašas savstarpējas vienošanās vai turpināt īstenot jau noslēgtas vienošanās par tādu kultūras priekšmetu restitūciju, kas jebkāda iemesla dēļ ir izvestas no to izcelsmes teritorijas pirms šīs konvencijas stāšanās spēkā attiecīgajās valstīs.

85. Iepriekšminētie nosacījumi norāda darbības, kas Konvencijas dalībvalstīm jāveic, lai panāktu restitūciju, atgūšanu un atgriešanu pēc nelikumīgas ievēšanas, izvešanas vai īpašumtiesību nodošanas, kas tika īstenota, lai arī bija piemēroti aizliegumi un preventīvās darbības. Jānoskaidro virkne jautājumu:

- Konvencijas dalībvalsts pieprasījums;
- pierādījumi prasību iesniegšanai;
- taisnīga kompensācija un pienācīga rūpība;
- sadarbība, lai panāktu iespējami drīzu restitūciju;
- tiesisku darbību par zaudētu vai nozagtu kultūras priekšmetu atgūšanu pieņemšana;
- 1970. gada Konvencijas nepiemērošana ar atpakaļejošu datumu, Konvencijas stāšanās spēkā un prasību izskatīšana;
- Starpvaldību komiteja kultūras priekšmetu atgriešanas to izcelsmes valstīm veicināšanai vai to restitūcijas veicināšanai nelikumīgas piesavināšanās gadījumā (*ICPRCP*).

Konvencijas dalībvalsts pieprasījums (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)

86. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunktu Konvencijas dalībvalsts pieprasījumu atgūt kultūras priekšmetu un atgriezt to atbilstoši 1970. gada Konvencijas noteikumiem iesniedz ar diplomātisko dienestu starpniecību. Tas neliedz izmantot citus līdzekļus, kuri var veicināt atgūšanu vai atgriešanu saskaņā ar citiem juridiskajiem instrumentiem vai citām starptautiskās tiesiskās palīdzības procedūrām, kuras var izmantot kriminālprocesā. Šajā saistībā Konvencijas dalībvalstīm ir jāapsver iespēja apmainīties ar iespējami plašāku juridisko palīdzību izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un tiesvedības jomā

attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir saistīti ar kultūras priekšmetiem, lai cita starpā nodrošinātu procedūru efektivitāti un ātrāku norisi. Jāveicina, ka informācijas apmaiņa starp kompetentajām iestādēm notiek pēc to brīvprātīgas ierosmes.

Pierādījumi prasības iesniegšanai (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)

87. Saskaņā ar Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunktu atgūšanas un atgriešanas pieprasījumus uz pieprasījuma iesniedzējas valsts rēķina papildina ar dokumentāciju un citiem pierādījumiem, kas nepieciešami, lai sagatavotu atbilstošu prasību. Šajā ziņā Konvencijas dalībvalstīm ir jāpatur prātā pieprasījuma iesniedzējas valsts aizsargātās kultūras priekšmeta specifiskās pazīmes, kas noteiktas Konvencijas 1. pantā, jo īpaši saistībā ar nelikumīgi izdarītiem izrakumiem arheoloģisko un paleontoloģisko atradumu vietās un citiem kultūras priekšmetiem, kas rada īpašus izaicinājumus saistībā ar konkrētu nosaukumu piešķiršanu tiem un to, ko tas nozīmē saistībā ar inventāra sarakstiem (skat. 12., 24.–30., 33.–35., 37., 100.–103., 108. punktu).

88. Konvencijas dalībvalstu atgūšanas un atgriešanas pieprasījumam ļoti būtiski ir arī apsvērumi par nozagtu kultūras priekšmetu ieviešanas aizliegumu, kas noteikts Konvencijas 7. panta b) punkta i) apakšpunktā un atbilst Konvencijas 2. panta garam (skat. iepriekš 63. punktu).

89. Konvencijas dalībvalstīm ir jāņem vērā sekas, ko rada aizliegums izvest kultūras priekšmetu bez atbilstošas izvešanas apliecības. Šāda priekšmeta ieviešana ir jāuzskata par nelikumīgu, jo tas nav likumīgi izvests no attiecīgās valsts. Līdz ar to Konvencijas dalībvalstij ir jābūt iespējai iesniegt pieprasījumu par kultūras priekšmetiem, kas ir nelikumīgi izrakti arheoloģisko vai paleontoloģisko atradumu vietās vai kas rada īpašus izaicinājumus saistībā ar konkrētu nosaukumu piešķiršanu tiem, ja valdītājs vai turētājs nesniedz nepieciešamo izvešanas apliecību attiecībā uz kultūras priekšmetiem, kas izvesti pēc Konvencijas stāšanās spēkā abās iesaistītajās valstīs.

90. Ja kāda valsts atbilstoši Konvencijas garam ir pieņēmusi tiesību aktus par valsts īpašumtiesībām uz noteiktiem kultūras priekšmetiem, Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas pienācīgi ņemt vērā šos tiesību aktus ar atgūšanu un restitūciju saistītajos jautājumos.

91. Konvencijas dalībvalstis var pamatot savus pieprasījumus par tādu kultūras priekšmetu atgūšanu un atgriešanu, kas ir nelikumīgi izrakti vai arī ir likumīgi izrakti, bet nelikumīgi paturēti citā Konvencijas dalībvalstī, ar pamatotiem zinātniskiem ziņojumiem, zinātniskās analīzes rezultātiem un ekspertu novērtējumiem par nelikumīgi izrakto priekšmetu izcelsmi. Ņemot vērā grūtības, kas ir saistītas ar retrospektīvu pierādījumu izpēti, Konvencijas dalībvalstīm ir stingri ieteikts pieņemt akreditētus zinātniskus pētījumus un analīzi kā pierādījumus.

92. Konvencijas dalībvalstis, kurām ir kopīga kultūra ar arheoloģiskajām paliekām vairāk nekā vienā valstī, tiek mudinātas apsvērt kopīgu atgūšanas pasākumu veikšanu. Visas Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas atsaucīgi apsvērt šādus sadarbības centienus. Pieprasījuma iesniedzējas valstis, kurām ir kopīga kultūra, tiek aicinātas noslēgt atbilstošas vienošanās par atgūtajiem kultūras priekšmetiem, apsverot tādas risinājumus kā aizdevumi, priekšmetu apmaiņa u. c.

Taisnīga kompensācija un pienācīga rūpība (Konvencijas 7. panta b) punkta ii) apakšpunkts)

93. Kompensācijas jautājums ir joma, attiecībā uz kuru ir ievērojami attīstījušās pieejas. 1970. gada Konvencijā (7. panta b) punkta ii) apakšpunktā) noteikts, ka “valsts, kura iesniedz pieprasījumu, samaksā taisnīgu kompensāciju labticīgam pircējam vai personai, kam ir likumīgas īpašumtiesības uz šo īpašumu”. Kopš 1970. gada, kad tika pieņemta Konvencija, ir pierādījies, ka daudzas valstis augstāk vērtē kultūras priekšmetu atgriešanas būtisko nozīmi. Tās arī apzinās, ka izcelsmes valstis ļoti sarūgtina prasība maksāt par priekšmetiem, kurus tās uzskata par savu īpašumu, un ka daudzas no tām nespēj maksāt lielas summas par šādu priekšmetu atgriešanu. Turklāt valstis pašlaik daudz vairāk apzinās kultūras jautājumu būtisko nozīmi savās ārējās attiecībās. Nesenā prakse liecina, ka Konvencijas kompensācijas nosacījums tiek izmantots reti. Dažas Konvencijas dalībvalstis ir noteikušas atrunas, kas cita starpā atbrīvo citas Konvencijas dalībvalstis no pienākuma maksāt taisnīgu kompensāciju. Tāpat svarīgi atzīmēt, ka kompensācijas jautājums nav minēts 1970. gada Konvencijas 9. pantā, un daudzas valstis tas nav izvirzīts saistībā ar nelikumīgi ievesti kultūras priekšmetiem.

94. Atbilstoši Konvencijas garam Konvencijas dalībvalstīm ir jāizmanto pienācīgas rūpības kritēriji pircēja labticības un īpašumtiesību spēkā esamības novērtēšanai. Šajā saistībā Konvencijas dalībvalstis, kuras vēlas saņemt kompensāciju, tiek aicinātas pārņemt jaunāko labāko praksi, tostarp, iespējams, *UNIDROIT* pienācīgas rūpības standartu. *UNIDROIT* 1995. gada Konvencijas par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem 4. panta 1. punktā noteikts, ka nozagta kultūras priekšmeta valdītājam, kas ir saņēmis prasību šo priekšmetu atdot, ir tiesības restitūcijas laikā saņemt godīgu un atbilstošu kompensāciju, ja valdītājs nav zinājis un pamatoti nav varējis zināt, ka priekšmets ir zagts, un var apliecināt, ka priekšmeta iegādes laikā ir ievērojis pienācīgu rūpību.

Sadarbība, lai panāktu iespējami drīzu restitūciju (Konvencijas 13. panta b) punkts)

95. Saskaņā ar Konvencijas 13. panta b) punktu Konvencijas dalībvalstis apņemas atbilstoši katras valsts tiesību aktiem nodrošināt, ka to kompetentie dienesti savstarpēji sadarbojas, lai veicinātu iespējami drīzu nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu restitūciju to likumīgajam īpašniekam.

96. Šajā saistībā, ņemot vērā arī Konvencijas 13. panta d) punktu, gadījumos, kad Konvencijas dalībvalstis, tostarp tās, kas ir pieņēmušas tiesību aktus par valsts īpašumtiesībām, ir zaudējušas kultūras priekšmetu un vēlas to atgūt, Konvencijas dalībvalstis ir aicinātas izmantot visus to rīcībā esošos līdzekļus, lai nodrošinātu visaptverošāko sadarbību. Lai ātri izpildītu pieprasījumus par zagta valsts īpašuma restitūciju tās likumīgajam īpašniekam, šādā sadarbībā ir attiecīgi jāietver pieprasījuma iesniedzējas valsts tiesību aktu par īpašumtiesībām apsvēršana. Turklāt, ņemot vērā kultūras priekšmetu izlaupīšanas nelikumību, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas ņemt vērā, ka kultūras priekšmetus zaudējušās valstis var faktiski nespēt sniegt konkrētus datus par valsts īpašumā esošu kultūras priekšmetu zādzībām. Tādēļ Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas iespējami sekmēt valstij piederošu kultūras priekšmetu restitūciju pat tad, ja izlaupītās vietas paliek nezināmas.

97. Ja nav iespējams nodrošināt dokumentāciju un pierādījumus par valstij piederošu kultūras priekšmetu zādzību, Konvencijas dalībvalstis, neskarot iepriekš minētos apsvērumus, tiek aicinātas izpētīt iespēju noslēgt vienošanos pa diplomātiskajiem kanāliem par attiecīgo restitūcijas pieprasījumu ātru pieņemšanu un apstrādi.

98. Ja ar atgūšanu saistītajām valstīm ir specializēta tiesībaizsardzības vienība, kas atbild par kultūras mantojuma aizsardzību, šai vienībai būtiski jāiesaistās starptautiskajā sadarbībā, jo

īpaši ar Interpola nacionālā centrālā biroja starpniecību.

Tiesisku darbību par zaudētu vai nozagtu kultūras priekšmetu atgūšanu pieņemšana (Konvencijas 13. panta c) punkts)

99. Saskaņā ar Konvencijas 13. panta c) punktu Konvencijas dalībvalstīm atbilstoši katras valsts tiesību aktiem ir pienākums uzsākt darbības, lai atgūtu zaudētus vai nozagtus kultūras priekšmetus, ko uzsācis(-uši) likumīgais(-ie) īpašnieks(-i) vai kas uzsāktas likumīgā(-o) īpašnieka(-u) vārdā. Ja kādā Konvencijas dalībvalstī šāda procedūra nav pieejama, šis pants paredz, ka tā ir jāizveido. Tādēļ Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pārbaudīt, vai to valsts sistēmā zaudēta vai nozagta kultūras priekšmeta īpašniekam ir pieejama tiesvedība, un ieviest šādu procedūru, ja tā nepastāv. Attiecīgā informācija ir savlaicīgi jāiekļauj UNESCO datubāzē un pastāvīgi jāatjaunina.

1970. gada Konvencijas nepiemērošana ar atpakaļejošu datumu, Konvencijas stāšanās spēkā un prasību izskatīšana (Konvencijas 21. pants)

100. Vispārīgie starptautisko publisko tiesību noteikumi Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 28. pantā neparedz līgumu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku. 1970. gada Konvencijas noteikumi stājās spēkā 1972. gada 24. aprīlī, trīs mēnešus pēc trešā ratifikācijas, pieņemšanas vai pievienošanās dokumenta deponēšanas dienas. Attiecībā uz pārējām parakstītājvalstīm Konvencija stājās spēkā trīs mēnešus pēc ratifikācijas, pieņemšanas vai pievienošanās dokumenta deponēšanas.

101. Saskaņā ar 1970. gada Konvencijas nosacījumiem, jo sevišķi tās 7. pantu, Konvencijas dalībvalsts var pieprasīt tādu nelikumīgi izvestu, nelikumīgi pārvietotu vai zagtu kultūras priekšmetu atgūšanu un atgriešanu, kas ir ievesti citā Konvencijas dalībvalstī, tikai pēc šīs konvencijas stāšanās spēkā abās iesaistītajās valstīs.

102. Tomēr Konvencija nekādā veidā nelegitimē jebkāda veida nelikumīgu darījumu, kas noticis pirms šīs konvencijas stāšanās spēkā, un arī neierobežo nevienas valsts vai citas personas tiesības iesniegt prasību saskaņā ar īpašām procedūrām vai tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas ir pieejami ārpus šīs konvencijas darbības jomas, par tādu kultūras priekšmetu restitūciju vai atgriešanu, kas ir nozagti vai nelikumīgi izvesti pirms šīs konvencijas stāšanās spēkā.

103. Attiecībā uz nelikumīgi izvestiem, nelikumīgi pārvietotiem vai nozagtiem kultūras priekšmetiem, kas ievesti citā Konvencijas dalībvalstī pirms Konvencijas stāšanās spēkā jebkurā no iesaistītajām Konvencijas dalībvalstīm, Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas panākt abpusēji pieņemamu vienošanos, kas atbilst Konvencijas garam un principiem, ņemot vērā visus attiecīgos apstākļus. Lai rastu savstarpēji pieņemamu risinājumu, Konvencijas dalībvalstis var arī lūgt sekretariāta tehnisko palīdzību, jo īpaši starpniecības pārstāvniecības nodrošināšanu.

Starpvaldību komiteja kultūras priekšmetu atgriešanas to izcelsmes valstīm veicināšanai vai to restitūcijas veicināšanai nelikumīgas piesavināšanās gadījumā (ICPRCP)

104. Gadījumos, kad nevar piemērot ne 1970. gada UNESCO Konvenciju, ne divpusēju vai daudzpusēju vienošanos un kad divpusējās apspriedes ir bijušas nesekmīgas vai ir pārtrauktas, UNESCO dalībvalstis var iesniegt *ICPRCP* lūgumu par tādu kultūras priekšmetu atgriešanu vai restitūciju, kas ir “fundamentāli svarīgi saistībā ar dalībvalsts iedzīvotāju vai UNESCO asociētā locekļa garīgajām vērtībām un kultūras mantojumu un zaudētas koloniālās vai ārvalstu

okupācijas vai nelikumīgas apropiācijas rezultātā” (*ICPRCP* statūtu 3. panta 2. punkts) un ko tās uzskata par nelikumīgi piesavinātiem. Lai atrisinātu strīdus par kultūras priekšmetu, valstis var izmantot arī Mediācijas un samierināšanas procedūras noteikumus, ko *ICPRCP* pieņēma savā 16. sesijā 2010. gadā.

Arheoloģisko un etnoloģijas materiālu izlaupīšana (Konvencijas 9. pants)

105. Saskaņā ar Konvencijas 9. pantu ikviena Konvencijas dalībvalsts, kuras kultūras mantojumam draud arheoloģisko vai etnoloģijas materiālu izlaupīšana, var vērsties pie citām skartajām Konvencijas dalībvalstīm. Šādos apstākļos šīs konvencijas dalībvalstis apņemas piedalīties saskaņotā starptautiskā rīcībā, lai noteiktu un īstenotu konkrētus nepieciešamos pasākumus, tostarp attiecīgo materiālu izvešanas, ievēšanas un starptautiskās tirdzniecības kontroli. Kamēr nav panākta vienošanās, katra attiecīgā valsts veic pagaidu pasākumus, ciktāl tas ir praktiski iespējams, lai novērstu neatlīdzināmu zaudējumu pieprasītājas valsts kultūras mantojumam. Pēc tāda paša pieprasījuma šādā saskaņotā starptautiskā rīcībā var piedalīties arī UNESCO un visi attiecīgie sadarbības partneri.

106. Jāatzīmē, ka tam, lai Konvencijas dalībvalsts varētu lūgt citu Konvencijas dalībvalsti sniegt palīdzību, nav obligāti nepieciešama divpusējas vai daudzpusējas vienošanās noslēgšana. Šādas īpašas vienošanās nav priekšnosacījums no Konvencijas izrietošo saistību izpildei, taču tās var tikt noslēgtas pēc Konvencijas 9. pantā noteiktā palīdzības lūguma saņemšanas. Konvencijas dalībvalstis, UNESCO un visi attiecīgie sadarbības partneri tiek aicināti ar visiem iespējamajiem līdzekļiem ātri reaģēt uz lūgumu, kas saņemts no pieprasītājas Konvencijas dalībvalsts, kuras kultūras priekšmets tiek apdraudēts. Jo īpaši Konvencijas dalībvalstis veic pagaidu pasākumus, ciktāl tas ir praktiski iespējams, lai novērstu neatlīdzināmu zaudējumu pieprasītājas valsts kultūras mantojumam. Šis pienākums ir atbilstoši jāiekļauj valstu tiesību aktos un labākajā praksē. Attiecīgā informācija ir jāiekļauj UNESCO datubāzē.

107. Piemērojot Konvencijas 9. pantu, Konvencijas dalībvalstīm atbilstoši nepieciešamībai jāņem vērā kategoriju saraksti, kas atspoguļo citas Konvencijas dalībvalsts aizsargājamo kultūras mantojumu. Kategoriju sarakstā vai reprezentatīvajā sarakstā norādīti vispārīgi kultūras mantojuma veidi, nevis konkrēti priekšmeti. Kategoriju saraksti ir īpaši noderīgi, lai aprakstītu to priekšmetu veidus, kas parasti ir atrodami nelikumīgos izrakumos, ir iesaistīti nelikumīgā apritē un tāpēc nav dokumentēti to izcelsmes valstī.

108. Neierobežojot iepriekš minēto, papildu pasākums var būt divpusējas vai daudzpusējas vienošanās, ko noslēdz, lai veicinātu efektīvākus un plašākus sadarbības pasākumus, pamatojoties uz labāku izpratni par aplaupīto Konvencijas dalībvalstu īpašo situāciju, un arī lai uzlabotu atbalstu un finansiālu un tehnisku palīdzību ar mērķi pilnveidot kompetenci un uzlabot apmācību un aizsardzību uz vietas. Jāizpēta veidi un līdzekļi, kā stiprināt starptautisko sadarbību Konvencijas 9. panta īstenošanas jomā.

109. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas pilnīgi izmantot 9. panta nosacījumus tādu izaicinājumu risināšanā, ko rada nelikumīgu izrakumu veikšana šo valstu arheoloģisko atradumu vietās vai kas rodas dabas katastrofu vai konfliktu gadījumos.

Okupācija (Konvencijas 11. pants)

110. Konvencijas 11. pantā ir noteikts, ka kultūras priekšmetu izvešana un to īpašumtiesību nodošana atzīstama par nelikumīgu, ja tā notikusi piespiedu kārtā un tieši vai netieši radusies

valsts okupācijas dēļ, ko īstenojusi sveša vara. Konvencijas dalībvalstīm ir jāpiemēro šis princips, kad tās īsteno Konvencijas noteikumus, un, ja tas ir nepieciešams saskaņā ar attiecīgo valsts tiesību aktu sistēmu, Konvencijas dalībvalstīm ir skaidri jānosaka šis pienākums savos tiesību aktos. Atbilstoša informācija ir jāiekļauj UNESCO datubāzē.

111. Attiecīgā gadījumā jāizpēta sinerģija ar pasākumiem, kas tiek veikti, pamatojoties uz 1954. gada Hāgas konvenciju un tās pirmo un otro protokolu, un ko veic ar otro protokolu izveidotā komiteja.

Īpašas vienošanās (Konvencijas 15. pants)

112. Saskaņā ar Konvencijas 15. pantu 1970. gada Konvencija neliedz dalībvalstīm slēgt īpašas savstarpējas vienošanās par izvestu kultūras priekšmetu restitūciju jebkādu iemeslu dēļ vai turpināt īstenot šādas vienošanās, kas noslēgtas pirms Konvencijas pieņemšanas. Arvien pieaugošā tādu noziedzīgu nodarījumu globalizācija, kuri skar kultūras mantojumu, nosaka nepieciešamību pēc ciešākas un sistemātiskākas reģionālās un starpreģionu sadarbības.

113. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas divpusējās vai reģionālajās vienošanās noteikt augstāko aizsardzības līmeni, kas paredzēts 1970. gada UNESCO Konvencijā, 1995. gada *UNIDROIT* Konvencijā, 2001. gada Konvencijā par zemūdens kultūras mantojuma aizsardzību un 2000. gada Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā pret transnacionālo organizēto noziedzību, lai nodrošinātu, ka šādas vienošanās nodrošina vislabāko aizsardzību šo valstu kultūras priekšmetiem.

114. Kā norādīts iepriekš 101. punktā, divpusējas un daudzpusējas vienošanās var noslēgt, lai panāktu pastiprinātu starptautisku sadarbību Konvencijas 9. panta īstenošanā.

Konvencijas dalībvalstu ziņojumi (Konvencijas 16. pants)

115. Konvencijas dalībvalstīm ir jāsniedz ziņojumi UNESCO Ģenerālajai konferencei par pieņemtajiem tiesību aktiem un administratīvajiem aktiem un par citām darbībām, ko tās veikušas saistībā ar Konvencijas piemērošanu, ziņojumos sīki izklāstot arī šajā jomā uzkrāto pieredzi.

116. Periodiska ziņošana ir noderīga informācijas apmaiņai par to, kā dažādās valstu sistēmās tiek risināts nelikumīgās aprites jautājums, un tā var palīdzēt citām Konvencijas dalībvalstīm īstenot Konvencijas noteikumus. Svarīga periodiskās ziņošanas funkcija ir uzticības stiprināšana Konvencijas īstenošanai.

117. Ziņojumi par 1970. gada konvencijas īstenošanu ir jāsniedz ik pēc 4 gadiem. Lai palīdzētu valsts iestādēm, UNESCO dalībvalstīm ir pieejama vienkāršota un praktiska anketa ar mērķi nodrošināt, ka to ziņojumos ir sniegta pietiekami precīza informācija par 1970. gada konvencijas ratifikācijas procesu un tās juridisko un operatīvo īstenošanu.

118. Lai atvieglotu informācijas novērtēšanu, Konvencijas dalībvalstis iesniedz ziņojumus angļu vai franču valodā. Valstis ir aicinātas iesniegt savus ziņojumus abās valodās, kad vien tas

ir iespējams. Šie ziņojumi jānosūta gan elektroniski, gan arī drukātā veidā uz adresi:

Secretariat of the 1970 Convention
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France
E-pasta adrese: convention1970@unesco.org

1970. gada Konvencijas sekretariāts un apakškomiteja (Konvencijas 17. pants)

119. 1970. gada konvencijas sekretariātu ieceļ UNESCO ģenerāldirektors, un to apgādā šīs organizācijas kultūras sektors. Sekretariāts sniedz atbalstu Konvencijas dalībvalstīm, Konvencijas dalībvalstu sanāksmei un Konvencijas dalībvalstu sanāksmes apakškomitejai un sadarbojas ar tām. Sekretariāts strādā ciešā sadarbībā ar citiem UNESCO sektoriem un teritoriālajām iestādēm, un arī ar citiem starptautiskajiem partneriem cīņā pret kultūras priekšmetu un arheoloģisko priekšmetu nelikumīgu apriti.

120. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas lūgt sekretariātam padomu un palīdzību Konvencijas īstenošanā, sevišķi jautājumos par informēšanu un apmācību, konsultācijām un ekspertu padomiem, koordināciju un starpniecības pārstāvniecību.

121. Cita starpā sekretariāts var palīdzēt Konvencijas dalībvalstīm, izveidojot standarta procedūras, kuras jāpiemēro gadījumos, kad tiek saņemta informācija par nelikumīgiem izrakumiem, kultūras priekšmetu nelikumīgu ieviešanu, izvešanu un nodošanu. Šīs standarta procedūras var ietvert incidenta un saistītā kultūras priekšmeta tūlītēju publicēšanu UNESCO tīmekļa vietnē. Sekretariāts var arī palīdzēt Konvencijas dalībvalstīm, izveidojot mehānismus tiešai saziņai ar mākslas tirgu (piemēram, ar izsoļu namiem, elektroniskās tirdzniecības pārstāvjiem), lai novērstu kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Ja nepieciešams, Konvencijas dalībvalstis var lūgt sekretariātam tehnisko palīdzību kultūras priekšmetu atgūšanas un restitūcijas pieprasījumu iesniegšanas atbalstam.

122. Pēc vismaz divu strīdā par Konvencijas īstenošanu iesaistītu Konvencijas dalībvalstu lūguma sekretariāts var paplašināt savu starpniecības pārstāvniecību, lai atrisinātu šo valstu domstarpības. Šāda starpniecības pārstāvniecība var izpausties kā tehniskā palīdzība, pārrunas, pienācīgas rūpības kontrole u. c. Ja atbalstu lūdz tikai viena no valstīm, sekretariāts šai valstij piedāvās savu palīdzību un var nosūtīt otrai Konvencijas dalībvalstij rakstveida pieprasījumu, lūdzot piekrist sekretariāta starpniecības pārstāvniecībai domstarpību atrisināšanā vai noraidīt šādu starpniecības pārstāvniecību. Sekretariāta starpniecības pārstāvniecību var piesaistīt arī strīdos par Konvencijas īstenošanu ar izsoļu namiem un elektroniskās tirdzniecības finansētājiem. Tas var arī censties uzlabot dialogu un sadarbību ar mākslas tirgu cīņā pret visa veida kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti, īpašu uzmanību pievēršot priekšmetiem, kuriem ir arheoloģiska un etnoloģiska vērtība.

123. Sekretariāta galvenie uzdevumi ir šādi:

- organizēt statūtos paredzētās sanāksmes;
- sniegt juridisku un tehnisku palīdzību Konvencijas dalībvalstīm 1970. gada Konvencijas īstenošanā;
- popularizēt 1970. gada Konvenciju ar aizstāvību un starpniecības pārstāvniecību, politikas un perspektīvu dialogu un forumu organizēšanu, informācijas izplatīšanu

-
- Konvencijas dalībvalstīm, specializētajai sabiedrībai un plašākai sabiedrībai, kā arī kompetences pilnveides programmu organizēšanu (reģionālā vai valsts līmenī);
- sadarboties ar partnerorganizācijām un
 - sniegt palīdzību kustamā kultūras mantojuma saglabāšanā ārkārtas situācijās, ko izraisījusi dabas katastrofa vai konflikts, pēc attiecīgās(-o) valsts(-u) pieprasījuma.

124. Sekretariāts pēc savas vai komitejas ierosmes var:

- veikt un publicēt pētījumus par jautājumiem, kas ir saistīti ar kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti;
- aicināt sadarboties jebkuru kompetentu un UNESCO un Konvencijas dalībvalstu atzītu nevalstisko organizāciju un
- iesniegt Konvencijas dalībvalstīm priekšlikumus par konvencijas īstenošanu.

1970. gada Konvencijas dalībvalstis (Konvencijas 20. un 24. pants)

125. UNESCO dalībvalstis ir aicinātas kļūt par Konvencijas dalībvalstīm. Ratifikācijas/pieņemšanas un pievienošanās dokumentu paraugi ir sniegti 4. pielikumā. Parakstīto dokumenta oriģināleksemplāru deponē UNESCO ģenerāldirektoram.

126. Ģenerāldirektors tiek aicināts uzsvērt informāciju par jauniem ratifikācijas/pieņemšanas un pievienošanās gadījumiem un aktīvi veicināt visplašāko līdzdalību Konvencijai.

Atrunas

127. "Atruna" ir vienpusējs paziņojums neatkarīgi no tā, kā tas ir formulēts vai nosaukts, ko valsts ir sniegusi, parakstot, ratificējot, pieņemot vai apstiprinot līgumu, vai pievienojoties tam, un ar ko tā cenšas izslēgt vai grozīt atsevišķu līguma noteikumu juridisko spēku attiecībā uz šo valsti (1969. gada Vīnes Konvencija par starptautisko līgumu tiesībām (2. panta d) punkts)).

128. Konvencijas dalībvalstis, kuras ir iesniegušas atrunas attiecībā uz Konvenciju, ir aicinātas atsaukt visa veida atrunas.

Sadarbības partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti

129. Partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti var būt starpvaldību organizācijas vai nevalstiskas organizācijas, kas ir ieinteresētas, iesaistītas un ar atbilstošu kompetenci un zināšanām kultūras priekšmetu aizsardzības jautājumos un ko UNESCO ir oficiāli atzinusi par tādām, kurām ir atbilstošas specializētas prasmes un apliecināta pieredze. Daži no šiem partneriem ir Interpols, *UNIDROIT*, *UNODC*, *WCO* un *ICOM*. Būtiskā informācija par katru no šiem pieciem partneriem un par to īpašo saistību ar 1970. gada Konvenciju ir sniegta 5. pielikumā.

130. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izmantot visu starptautisko partneru piedāvātos rīkus, lai īstenotu 1970. gada Konvenciju cīņā pret kultūras priekšmetu un arheoloģisko priekšmetu nelikumīgu apriti un nelikumīgiem izrakumiem arheoloģisko atradumu vietās.

131. Citi partneri var būt vietējās, reģionālās un starptautiskās organizācijas, piemēram, *ICOMOS*, *ICCROM*, Eiropols, valstu specializētās policijas un muitas struktūrvienības.

Konvencijas, kam ir saistība ar kultūras priekšmetu aizsardzību

132. 1970. gada Konvencijai ir svarīga saistība ar citām UNESCO kultūras konvencijām, kā arī ar *UNIDROIT* Konvenciju par zagtiem vai nelikumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem un ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību. Būtiskā informācija par katru no šīm konvencijām un par to specifisko saikni ar 1970. gada Konvenciju ir sniegta 6. pielikumā.

133. Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas aktīvi stiprināt šo dokumentu sinerģiju, atbalstot cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti un nelikumīgu izrakumu veikšanu arheoloģisko un paleontoloģisko atradumu vietās.

Ierosināto pielikumu saraksts

1. pielikums Paraugnoteikumi par valsts īpašumtiesībām uz neatklātiem kultūras priekšmetiem
2. pielikums UNESCO/WCO kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs
3. pielikums Pamatpasākumi attiecībā uz internetā tirgotiem kultūras priekšmetiem
4. pielikums Konvencijas ratifikācijas/pieņemšanas un pievienošanās dokumentu paraugi
5. pielikums Sadarbības partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti
6. pielikums Saikne ar citām konvencijām, kam ir saistība ar 1970. gada Konvenciju



United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Organización
de las Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

منظمة الأمم المتحدة
للتربية والعلم والثقافة

联合国教育、
科学及文化组织

Apvienoto Nāciju Organizācijas
Izglītības, zinātnes un kultūras
organizācija

1. PIELIKUMS



Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts

Paraugnoteikumi par valsts īpašumtiesībām uz neatklātiem kultūras priekšmetiem¹

1. noteikums. Vispārējs pienākums

Valsts veic visus nepieciešamos un atbilstošos pasākumus, lai aizsargātu neatklātus kultūras priekšmetus un saglabātu tos pašreizējām un nākamajām paaudzēm.

2. noteikums. Definīcija

Neatklāti kultūras priekšmeti ir priekšmeti, kam saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir svarīga nozīme arheoloģijas, aizvēstures, vēstures, literatūras, mākslas vai zinātnes jomai un kas atrodas augsnē vai zem ūdens.

3. noteikums. Valsts īpašumtiesības

Neatklāti kultūras priekšmeti pieder valstij, ja vien iepriekš tiem nav bijis cits īpašnieks.

4. noteikums. Nelikumīga izrakšana vai paturēšana

Kultūras priekšmetus, kas ir izrakti pretrunā tiesību aktiem vai kas ir likumīgi izrakti, taču nelikumīgi paturēti, uzskata par zagtiem priekšmetiem.

¹ Papildu informācija sniegta tīmekļa vietnē:

http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/UNESCO-UNIDROIT_Model_Provisions_en.pdf.

5. noteikums. Neatsavināmība

Īpašumtiesību nodošana attiecībā uz kultūras priekšmetu, ko uzskata par zagtu saskaņā ar 4. noteikumu, ir spēkā neesoša, ja vien nav iespējams konstatēt, ka īpašumtiesību nodevējam nodošanas brīdī ir bijušas spēkā esošas īpašumtiesības uz attiecīgo priekšmetu.

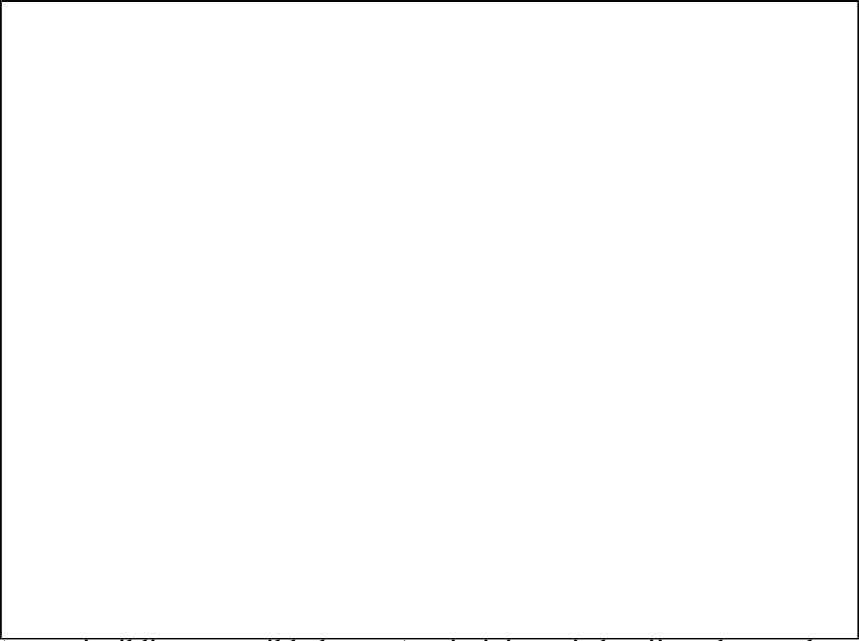
6. noteikums. Starptautiska izpilde

Lai nodrošinātu tādu kultūras priekšmetu atgriešanu vai restitūciju ieviesējvalstij, kas ir nelikumīgi izrakti vai kas ir likumīgi izrakti, bet nelikumīgi paturēti, šādus priekšmetus uzskata par zagtiem priekšmetiem.

2. PIELIKUMS

Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs

Jāaizpilda katra sadaļa, izņemot 2., 12. un 18. sadaļu, ja tā nav attiecināma

Pieteikums	1. Labumu gūstošais pieteikuma iesniedzējs, kurš pieprasa izvešanu (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	2. Labumu gūstošā pieteikuma iesniedzēja pārstāvis (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)
	3. Izdevējiestāde (nosaukums un adrese)	4. Izvešanas atļauja Nr. p. k. Ilgums: No: / / Galamērķa valsts:
	5. Sākotnējais saņēmējs (un turpmākais(-ie) saņēmējs(-i)), ja tāds(-i) ir zināms(-i) (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	6. Izvešanas veids <input type="checkbox"/> Pastāvīga izvešana <input type="checkbox"/> Pagaidu izvešana Atpakaļiešanas termiņš: / /
	7. Kultūras priekšmeta īpašnieks (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	
8. Kultūras priekšmeta fotoattēls: izmērs ne mazāks par 9 x 12 centimetriem		
		
(Ja nepieciešams, aizpildiet arī papildu lapas. Apstipriniet ar izdevējiestādes parakstu un zīmogu.)		

9. Kultūras priekšmeta izmēri un neto svars (attiecīgā gadījumā kopā ar tā statīvu)	10. Inventāra saraksta numurs vai cita identifikācijas informācija <input type="checkbox"/> Inventāra saraksts: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav spēkā esoša inventāra saraksta <input type="checkbox"/> Cita klasifikācija: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav citas spēkā esošas klasifikācijas	
11. Kultūras priekšmeta apraksts a) Veids: b) Autors/līdzautors: c) Nosaukums vai temats, ja nav nosaukuma: d) Zinātniskais nosaukums, ja tāds pastāv:	e) Izcelsmes ģeogrāfiskā vieta: f) Datējums: g) Cita identificējoša informācija:	
12. Kultūras priekšmetu skaits kolekcijā Uzrādīti: Neuzrādīti:	13. Kopija, piedāvājums, periods, darbnīca un/vai stils	
14. Materiāls(-i) un tehnika(-as)		
15. Kultūras priekšmeta faktiskā vērtība vai paredzamā vērtība, kas noteikta saskaņā ar pamatotiem kritērijiem izvešanas valstī gadījumos, kad nav zināma faktiskā vērtība:		
16. Kultūras priekšmeta juridiskais statuss un izmantošana Statuss: <input type="checkbox"/> Pārdots <input type="checkbox"/> Aizdots <input type="checkbox"/> Apmainīts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet): Izvešanas nolūks: <input type="checkbox"/> Izstāde <input type="checkbox"/> Novērtēšana <input type="checkbox"/> Pētniecība <input type="checkbox"/> Remonts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):		
17. Pievienotie dokumenti / īpaši identifikācijas paņēmieni <input type="checkbox"/> Fotoattēls (krāsu) <input type="checkbox"/> Bibliogrāfija <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet) : <input type="checkbox"/> Saraksts <input type="checkbox"/> Katalogs <input type="checkbox"/> Zīmogi <input type="checkbox"/> Novērtējuma dokumenti		
18. Papildu lapas: papildu lapu skaits attiecīgā gadījumā (norādiet ar cipariem un vārdiem)		
19. Pieteikums Ar šo es iesniedzu pieteikumu izvešanas atļaujas saņemšanai attiecībā uz iepriekš norādīto kultūras priekšmetu un apliecinu, ka šajā pieteikumā un pievienotajos apliecinajos dokumentos ir sniegta patiesa informācija. Vieta un laiks: Paraksts: (Parakstītāja amats un vārds, uzvārds)	20. Izdevējstādes paraksts un zīmogs Vieta un laiks:	

Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs

Jāaizpilda katra sadaļa, izņemot 2., 12. un 18. sadaļu, ja tā nav attiecināma

Pieteikuma iesniedzēja eksemplārs	2. 1. Labumu gūstošais pieteikuma iesniedzējs, kurš pieprasa izvešanu (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	2. Labumu gūstošā pieteikuma iesniedzēja pārstāvis (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)
	3. Izdevējiestāde (nosaukums un adrese)	4. Izvešanas atļauja Nr. p. k. Ilgums: No: / / Galamērķa valsts:
	5. Sākotnējais saņēmējs (un turpmākais(-ie) saņēmējs(-i)), ja tāds(-i) ir zināms(-i) (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	6. Izvešanas veids <input type="checkbox"/> Pastāvīga izvešana <input type="checkbox"/> Pagaidu izvešana Atpakaļiešanas termiņš: / /
	7. Kultūras priekšmeta īpašnieks (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	
8. Kultūras priekšmeta fotoattēls: izmērs ne mazāks par 9 x 12 centimetriem <div style="border: 1px solid black; height: 250px; width: 100%; margin: 10px 0;"></div> <p>(Ja nepieciešams, aizpildiet arī papildu lapas. Apstipriniet ar izdevējiestādes parakstu un zīmogu.)</p>		

9. Kultūras priekšmeta izmēri un neto svars (attiecīgā gadījumā kopā ar tā statīvu)	10. Inventāra saraksta numurs vai cita identifikācijas informācija <input type="checkbox"/> Inventāra saraksts: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav spēkā esoša inventāra saraksta <input type="checkbox"/> Cita klasifikācija: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav citas spēkā esošas klasifikācijas
11. Kultūras priekšmeta apraksts a) Veids: e) Izcelsmes ģeogrāfiskā vieta: b) Autors/līdzautors: f) Datējums: c) Nosaukums vai temats, ja nav nosaukuma: g) Cita identificējoša informācija: d) Zinātniskais nosaukums (ja tāds pastāv):	
12. Kultūras priekšmetu skaits kolekcijā Uzrādīti: Neuzrādīti:	13. Kopija, piedāvājums, periods, darbnīca un/vai stils
14. Materiāls(-i) un tehnika(-as)	
15. Kultūras priekšmeta faktiskā vērtība vai paredzamā vērtība, kas noteikta saskaņā ar pamatotiem kritērijiem izvešanas valstī gadījumos, kad nav zināma faktiskā vērtība:	
16. Kultūras priekšmeta juridiskais statuss un izmantošana Statuss: Pārdots <input type="checkbox"/> Aizdots <input type="checkbox"/> Apmainīts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet): Izvešanas nolūks: <input type="checkbox"/> Izstāde <input type="checkbox"/> Novērtēšana <input type="checkbox"/> Pētniecība <input type="checkbox"/> Remonts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):	
17. Pievienotie dokumenti / īpaši identifikācijas paņēmieni <input type="checkbox"/> Fotoattēls (krāsu) <input type="checkbox"/> Bibliogrāfija <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet): <input type="checkbox"/> Saraksts <input type="checkbox"/> Katalogs <input type="checkbox"/> Zīmogi <input type="checkbox"/> Novērtējuma dokumenti	
18. Papildu lapas: papildu lapu skaits attiecīgā gadījumā (norādiet ar cipariem un vārdiem)	
19. Izvešanas muitas iestādes apstiprinājums Paraksts un zīmogs: Muitas iestāde: Valsts: Izvešanas dokuments Nr.: Datums:	20. Izdevējiestādes paraksts un zīmogs Vieta un laiks:

Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs

Jāaizpilda katra sadaļa, izņemot 2., 12. un 18. sadaļu, ja tā nav attiecināma

Izdevējstādes eksemplārs	3.	1. Labumu gūstošais pieteikuma iesniedzējs, kurš pieprasa izvešanu (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	2. Labumu gūstošā pieteikuma iesniedzēja pārstāvis (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)
		3. Izdevējstāde (nosaukums un adrese)	4. Izvešanas apliecība Nr. p. k. Ilgums: No: / / Galamērķa valsts:
		5. Sākotnējais saņēmējs (un turpmākais(-ie) saņēmējs(-i)), ja tāds(-i) ir zināms(-i) (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	6. Izvešanas veids <input type="checkbox"/> Pastāvīga izvešana <input type="checkbox"/> Pagaidu izvešana Atpakaļiešanas termiņš: / /
		7. Kultūras priekšmeta īpašnieks (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	
8. Kultūras priekšmeta fotoattēls: izmērs ne mazāks par 9 x 12 centimetriem			
<div style="border: 1px solid black; width: 80%; margin: 0 auto; height: 200px;"></div>			
(Ja nepieciešams, aizpildiet arī papildu lapas. Apstipriniet ar izdevējstādes parakstu un zīmogu).			

9. Kultūras priekšmeta izmēri un neto svars (attiecīgā gadījumā kopā ar tā statīvu)	10. Inventāra saraksta numurs vai cita identifikācijas informācija <input type="checkbox"/> Inventāra saraksts: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav spēkā esoša inventāra saraksta <input type="checkbox"/> Cita klasifikācija: Nr. p. k. <input type="checkbox"/> Nav citas spēkā esošas klasifikācijas
11. Kultūras priekšmeta apraksts a) Veids: e) Izcelsmes ģeogrāfiskā vieta: b) Autors/līdzautors: f) Datējums: c) Nosaukums vai temats, ja nav nosaukuma: g) Cita identificējoša informācija: d) Zinātniskais nosaukums (ja tāds pastāv):	
12. Kultūras priekšmetu skaits kolekcijā Uzrādīti: Neuzrādīti:	13. Kopija, piedēvējums, periods, darbnīca un/vai stils
14. Materiāls(-i) un tehnika(-as)	
15. Kultūras priekšmeta faktiskā vērtība vai paredzamā vērtība, kas noteikta saskaņā ar pamatotiem kritērijiem izvešanas valstī gadījumos, kad nav zināma faktiskā vērtība:	
16. Kultūras priekšmeta juridiskais statuss un izmantošana Statuss: Pārdots <input type="checkbox"/> Aizdots <input type="checkbox"/> Apmainīts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet): Izvešanas nolūks: <input type="checkbox"/> Izstāde <input type="checkbox"/> Novērtēšana <input type="checkbox"/> Pētniecība <input type="checkbox"/> Remonts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):	
17. Pievienotie dokumenti / īpaši identifikācijas paņēmieni <input type="checkbox"/> Fotoattēls (krāsu) <input type="checkbox"/> Bibliogrāfija <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet): <input type="checkbox"/> Saraksts <input type="checkbox"/> Katalogs <input type="checkbox"/> Zīmogi <input type="checkbox"/> Novērtējuma dokumenti	
18. Papildu lapas: papildu lapu skaits attiecīgā gadījumā (norādiet ar cipariem un vārdiem)	
19. Izvešanas muitas iestādes apstiprinājums Paraksts un zīmogs Muitas iestāde: Valsts: Izvešanas dokuments Nr.: Datums:	20. Izdevējiestādes paraksts un zīmogs Vieta un laiks:
21. Izvešanas muitas iestādes zīmogs un datums:	

Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs

Jāaizpilda katra sadaļa, izņemot 2., 12. un 18. sadaļu, ja tā nav attiecināma

Izvešanas muiņas iestāžu eksemplārs	4. 1. Labumu gūstošais pieteikuma iesniedzējs, kurš pieprasa izvešanu (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	2. Labumu gūstošā pieteikuma iesniedzēja pārstāvis (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)
	3. Izdevējiestāde (nosaukums un adrese)	4. Izvešanas atļauja Nr. p. k. Ilgums: No: / / Galamērķa valsts:
	5. Sākotnējais saņēmējs (un turpmākais(-ie) saņēmējs(-i)), ja tāds(-i) ir zināms (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	6. Izvešanas veids <input type="checkbox"/> Pastāvīga izvešana <input type="checkbox"/> Pagaidu izvešana Atpakaļieņemšanas termiņš: / /
	7. Kultūras priekšmeta īpašnieks (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	
8. Kultūras priekšmeta fotoattēls: izmērs ne mazāks par 9 x 12 centimetriem		
<div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 100%;"></div>		
(Ja nepieciešams, aizpildiet arī papildu lapas. Apstipriniet ar izdevējiestādes parakstu un zīmogu.)		

<p>9. Kultūras priekšmeta izmēri un neto svars (attiecīgā gadījumā kopā ar tā statīvu)</p>	<p>10. Inventāra saraksta numurs vai cita identifikācijas informācija</p> <p><input type="checkbox"/> Inventāra saraksts: Nr. p. k.</p> <p><input type="checkbox"/> Nav spēkā esoša inventāra saraksta</p> <p><input type="checkbox"/> Cita klasifikācija: Nr. p. k.</p> <p><input type="checkbox"/> Nav citas spēkā esošas klasifikācijas</p>
<p>11. Kultūras priekšmeta apraksts</p> <p>a) Veids: e) Izcelsmes ģeogrāfiskā vieta:</p> <p>b) Autors/līdzautors: f) Datējums:</p> <p>c) Nosaukums vai temats, ja nav nosaukuma: g) Cita identificējoša informācija:</p> <p>d) Zinātniskais nosaukums (ja tāds pastāv):</p>	
<p>12. Kultūras priekšmetu skaits kolekcijā</p> <p>Uzrādīti:</p> <p>Neuzrādīti:</p>	<p>13. Kopija, piedāvājums, periods, darbnīca un/vai stils</p>
<p>14. Materiāls(-i) un tehnika(-as)</p>	
<p>15. Kultūras priekšmeta faktiskā vērtība vai paredzamā vērtība, kas noteikta saskaņā ar pamatotiem kritērijiem izvešanas valstī gadījumos, kad nav zināma faktiskā vērtība:</p>	
<p>16. Kultūras priekšmeta juridiskais statuss un izmantošana</p> <p>Statuss: Pārdots <input type="checkbox"/> Aizdots <input type="checkbox"/> Apmainīts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):</p> <p>Izvešanas nolūks: <input type="checkbox"/> Izstāde <input type="checkbox"/> Novērtēšana <input type="checkbox"/> Pētniecība <input type="checkbox"/> Remonts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):</p>	
<p>17. Pievienotie dokumenti / īpaši identifikācijas paņēmieni</p> <p><input type="checkbox"/> Fotoattēls (krāsu) <input type="checkbox"/> Bibliogrāfija <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):</p> <p><input type="checkbox"/> Saraksts <input type="checkbox"/> Katalogs</p> <p><input type="checkbox"/> Zīmogi <input type="checkbox"/> Novērtējuma dokumenti</p>	
<p>18. Papildu lapas: papildu lapu skaits attiecīgā gadījumā (norādiet ar cipariem un vārdiem)</p>	
<p>19. Izvešanas muitas iestādes apstiprinājums</p> <p style="text-align: right;">Paraksts un zīmogs</p> <p>Muitas iestāde:</p> <p>Valsts:</p> <p>Izvešanas dokuments Nr.:</p> <p>Datums:</p>	<p>20. Izdevējiestādes paraksts un zīmogs</p> <p>Vieta un laiks:</p>
<p>21. Izvešanas muitas iestāde</p> <p>Zīmogs un datums:</p>	

Kultūras priekšmetu izvešanas apliecības paraugs

Jāaizpilda katra sadaļa, izņemot 2., 12. un 18. sadaļu, ja tā nav attiecināma

Izvešanas iestāžu eksemplārs	5. 1. Labumu gūstošais pieteikuma iesniedzējs, kurš pieprasa izvešanu (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	2. Labumu gūstošā pieteikuma iesniedzēja pārstāvis (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)
	3. Izdevējiestāde (nosaukums un adrese)	4. Izvešanas atļauja Nr. p. k. Ilgums: No: / / Galamērķa valsts:
	5. Sākotnējais saņēmējs (un turpmākais(-ie) saņēmējs(-i)), ja tāds(-i) ir zināms (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	6. Izvešanas veids <input type="checkbox"/> Pastāvīga izvešana <input type="checkbox"/> Pagaidu izvešana Atpakaļizvešanas termiņš: / /
	7. Kultūras priekšmeta īpašnieks (nosaukums/vārds, uzvārds un adrese)	
8. Kultūras priekšmeta fotoattēls: izmērs ne mazāks par 9 x 12 centimetriem		
<div style="border: 1px solid black; width: 500px; height: 250px; margin: 0 auto;"></div>		
(Ja nepieciešams, aizpildiet arī papildu lapas. Apstipriniet ar izdevējiestādes parakstu un zīmogu.)		

<p>9. Kultūras priekšmeta izmēri un neto svars (attiecīgā gadījumā kopā ar tā statīvu)</p>	<p>10. Inventāra saraksta numurs vai cita identifikācijas informācija</p> <p><input type="checkbox"/> Inventāra saraksts: Nr. p. k.</p> <p><input type="checkbox"/> Nav spēkā esoša inventāra saraksta</p> <p><input type="checkbox"/> Cita klasifikācija: Nr. p. k.</p> <p><input type="checkbox"/> Nav citas spēkā esošas klasifikācijas</p>
<p>11. Kultūras priekšmeta apraksts</p> <p>a) Veids: e) Izcelsmes ģeogrāfiskā vieta:</p> <p>b) Autors/līdzautors: f) Datējums:</p> <p>c) Nosaukums vai temats, ja nav nosaukuma: g) Cita identificējoša informācija:</p> <p>d) Zinātniskais nosaukums (ja tāds pastāv):</p>	
<p>12. Kultūras priekšmetu skaits kolekcijā</p> <p>Uzrādīti:</p> <p>Neuzrādīti:</p>	<p>13. Kopija, piedāvājums, periods, darbnīca un/vai stils</p>
<p>14. Materiāls(-i) un tehnika(-as)</p>	
<p>15. Kultūras priekšmeta faktiskā vērtība vai paredzamā vērtība, kas noteikta saskaņā ar pamatotiem kritērijiem izvešanas valstī gadījumos, kad nav zināma faktiskā vērtība:</p>	
<p>16. Kultūras priekšmeta juridiskais statuss un izmantošana</p> <p>Statuss: Pārdots <input type="checkbox"/> Aizdots <input type="checkbox"/> Apmainīts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):</p> <p>Izvešanas nolūks: <input type="checkbox"/> Izstāde <input type="checkbox"/> Novērtēšana <input type="checkbox"/> Pētniecība <input type="checkbox"/> Remonts <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet):</p>	
<p>17. Pievienotie dokumenti / īpaši identifikācijas paņēmieni</p> <p><input type="checkbox"/> Fotoattēls (krāsu) <input type="checkbox"/> Bibliogrāfija <input type="checkbox"/> Cits (lūdzu, precizējiet) :</p> <p><input type="checkbox"/> Saraksts <input type="checkbox"/> Katalogs</p> <p><input type="checkbox"/> Zīmogi <input type="checkbox"/> Novērtējuma dokumenti</p>	
<p>18. Papildu lapas: papildu lapu skaits attiecīgā gadījumā (norādiet ar cipariem un vārdiem)</p>	
<p>19. Izvešanas muitas iestādes apstiprinājums</p> <p style="text-align: right;">Paraksts un zīmogs</p> <p>Muitas iestāde:</p> <p>Valsts:</p> <p>Izvešanas dokuments Nr.:</p> <p>Datums:</p>	<p>20. Izdevējiestādes paraksts un zīmogs</p> <p>Vieta un laiks:</p>
<p>21. Izvešanas muitas iestāde</p> <p>Zīmogs un datums:</p>	

3. PIELIKUMS

Pamatdarbības attiecībā uz internetā tirgotiem kultūras priekšmetiem



STARPTAUTISKĀ MUZEJU PADOME

*Organisation des Nations Unies
pour l'éducation, la science et la
culture*

*7, place de Fontenoy
75732 Paris Cedex 15
France*

Tālr. : +33 (0)1 45 68 44 04
Fakss: +33 (0)1 45 68 55 96
E-pasta adrese:
e.planche@unesco.org

*ICPO-INTERPOL
200, Quai Charles de Gaulle
69006 Lyon
France*

Tālr. : +33 (0)4 72 44 7000
Fakss: +33 (0)4 72 44 7632
E-pasta adrese: woa@interpol.int

*Conseil international des musées
Maison de l'UNESCO
1, rue Miollis,
75732 Paris Cedex 15
France*

Tālr. : +33 (0)1 47 34 05 00
Fakss: +33 (0)4 43 06 78 62
E-pasta adrese:
secretariat@icom.museum

Nemot vērā, ka kultūras priekšmeti ir unikāla tautas kultūras un identitātes liecība un tām ir neaizstājama vērtība tautas nākotnei, Interpols, UNESCO un ICOM ir nobažījušies par šādu priekšmetu pieaugošo nelikumīgas aprites apmēru. Kā nesen apstiprināts Interpola apsekojumā, kas veikts 56 Konvencijas dalībvalstīs, starptautiskā līmenī ir atzīts, ka kultūras priekšmetu nelikumīga tirdzniecība internetā ir ļoti nopietna un pieaugoša problēma gan izcelsmes valstīs (kurās notiek zādzība), gan galamērķa valstīs.

Labi zināms, ka pārdošanai internetā tiek piedāvāti ļoti atšķirīgas nozīmes, izcelsmes un autentiskuma kultūras priekšmeti. Dažiem kultūras priekšmetiem ir vēsturiska, mākslinieciska vai kultūras vērtība, savukārt citiem tādas nav; tiem var būt likumīga vai nelikumīga izcelsme, un daži no šādiem kultūras priekšmetiem ir īsti, savukārt citi – viltoti. Lielākajai daļai valstu nav līdzekļu visas internetā notiekošās tirdzniecības pārbaudei un visu aizdomīgo piedāvājumu izmeklēšanai. Tomēr visām valstīm ir jācenšas reaģēt uz kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību internetā, veicot attiecīgus pasākumus.

Šie jautājumi tika apspriesti Interpola Zagto kultūras priekšmetu ekspertu grupas trešajā ikgadējā sanāksmē, kas notika Interpola Ģenerālsēkretariātā 2006. gada 7. un 8. martā.

Dalībnieki atzina, ka interneta uzraudzība rada virkni izaicinājumu, kas ir saistīti ar:

- a) pārdošanai piedāvāto priekšmetu lielo apjomu un daudzveidību;
- b) kultūras priekšmetu pārdošanai pieejamo interneta vietņu un platformu daudzveidību;
- c) trūkstošu informāciju, kas apgrūtina priekšmetu pienācīgu identificēšanu;
- d) ierobežoto reakcijas laiku, kas ir pieejams priekšmeta pārdošanas laikā īso solīšanas periodu dēļ;
- e) to uzņēmumu, vienību vai personu tiesisko statusu, kas nodrošina kultūras priekšmetu tirdzniecības platformas internetā;
- f) sarežģītajiem jautājumiem, kas ir saistīti šādas tirdzniecības darījumu jurisdikciju, un
- g) faktu, ka pārdotie priekšmeti bieži vien atrodas citā valstī, nevis valstī, kurā ir reģistrēta interneta platforma.

Nemot vērā šajā sanāksmē pieņemto ieteikumu, Interpols, UNESCO un *ICOM* ir izstrādājuši turpmāk izklāstīto pasākumu sarakstu **“Pamatpasākumi, lai novērstu pieaugošo kultūras priekšmetu nelikumīgu tirdzniecību internetā”**.¹

Interpola un UNESCO dalībvalstis un valstis, kurās ir izveidotas *ICOM* nacionālās komitejas, ir aicinātas:

1. stingri ieteikt interneta tirdzniecības platformām publicēt visās savās kultūras priekšmetu tirdzniecības vietnēs šādu saistību atrunu:

Attiecībā uz pārdošanai piedāvātajiem kultūras priekšmetiem pircējiem pirms to pirkšanas ir ieteicams: i) pārbaudīt priekšmeta likumīgu izcelsmi un pieprasīt šādas izcelsmes apliecinājumu, tostarp dokumentus, kas apliecina, ka priekšmets, kas varētu būt ievests valstī, ir likumīgi izvests (un attiecīgā gadījumā arī likumīgi ievests); ii) pieprasīt pārdevējam pierādīt īpašumtiesības uz attiecīgo priekšmetu. Šaubu gadījumā vispirms sazinieties ar izcelsmes valsts dienestiem un Interpolu, un attiecīgā gadījumā ar UNESCO un ICOM.

2. pieprasīt interneta platformām atklāt tiesībaizsardzības iestādēm būtisko informāciju un sadarboties ar tām aizdomīgu kultūras priekšmetu pārdošanas piedāvājumu izmeklēšanā;

3. izveidot centrālo iestādi (valsts policijā vai citā dienestā), kas arī uzņemsies atbildību par kultūras priekšmetu aizsardzību un pastāvīgi pārbaudīs un uzraudzīs kultūras priekšmetu pārdošanu internetā;

4. sadarboties ar valsts un ārvalstu policijas dienestiem un Interpolu, kā arī ar citu iesaistīto valstu atbildīgajiem dienestiem, lai:

- a) nodrošinātu, ka par jebkuru kultūras priekšmetu zādzību un/vai nelikumīgu

¹ Iepriekš minētie pamatpasākumi nav ne “ieteikumi”, ne “deklarācijas, hartas un līdzīgi normatīvu izstrādes dokumenti”, ko pieņem UNESCO Ģenerālā konference, ne arī “rezolūcijas”, ko pieņem Interpola Ģenerālā asambleja.

piesavināšanos tiek ziņots Interpola Nacionālajam centrālajam birojam, lai panāktu, ka Interpola Zagto mākslas darbu datubāzē tiek iekļauta būtiskā informācija;

b) darītu pieejamu informāciju par kultūras priekšmetu zādzību un/vai nelikumīgu piesavināšanos, kā arī par jebkuru šādu kultūras priekšmetu turpmāku pārdošanu internetā no valsts teritorijas vai uz to;

c) veicinātu ātru kultūras priekšmetu identificēšanu:

i) nodrošinot atjauninātus inventāra sarakstus ar kultūras priekšmetu fotoattēliem vai vismaz ar to aprakstu, piemēram, izmantojot *Object ID* standartu;²

ii) uzturot ieteikto ekspertu sarakstu;

d) izmantotu visus rīkus, kas ir to rīcībā aizdomīgu kultūras priekšmetu pārbaudēm, jo īpaši Interpola Zagto mākslas darbu datubāzi un atbilstošo Interpola *DVD*;

e) izsekotu noziedzīgas darbības, kas saistītas ar kultūras priekšmetu tirdzniecību internetā, un uzsāktu kriminālprocesu attiecībā uz šādām darbībām, kā arī informētu Interpola Ģenerālsekretariātu par liela apmēra izmeklēšanām, kurās ir iesaistītas vairākas valstis;

5. apkopot statistiku un reģistrēt informāciju par pārbaudēm, kas veiktas attiecībā uz kultūras priekšmetu pārdošanu internetā, par attiecīgajiem pārdevējiem un par iegūtajiem rezultātiem;

6. noteikt tiesiskus pasākumus, lai nekavējoties konfiscētu kultūras priekšmetus, ja rodas pamatotas šaubas par to likumīgo izcelsmi;

7. nodrošināt atsavināto nelikumīgas izcelsmes priekšmetu atgriešanu to likumīgajiem īpašniekiem.

² *Object ID*, kas ir starptautisks standarts mākslas priekšmetu, senlietu un senatnes priekšmetu raksturošanai, un arī redakcija ar papildu informāciju (ko apstiprinājusi *ICOM*, *Getty* un *UNESCO*) ir pieejama *ICOM* tīmekļa vietnē: <http://icom.museum/object-id>.

4. PIELIKUMS

Konvencijas ratifikācijas/piemēšanas un pievienošanās dokumentu paraugi

RATIFIKĀCIJAS DOKUMENTS

Ievērojot to, ka .. (*Konvencijas nosaukums nominatīvā*) .. ir atvērta ratifikācijai .. (*valsts nosaukums lokatīvā*) .. saskaņā ar Konvencijas .. (*piemērojamais pants akuzatīvā*),

tagad .. (*valsts nosaukums ģenitīvā*) valdība, izskatījusi iepriekš minēto konvenciju, ar šo ratificē minēto konvenciju un apņemas pilnīgi izpildīt tās noteikumus.

TO APLIECINOT, es esmu parakstījis un apzīmojis šo dokumentu.

Parakstīts .. (*vieta lokatīvā*) (*datums lokatīvā*)

(*Paraksts*)

Valsts vadītājs vai valdības vadītājs, vai ārlietu ministrs

(*Zīmogs*)

5. PIELIKUMS

Sadarbības partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti

UNESCO ar saviem partneriem pastāvīgi stiprina starptautisko sadarbību cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Visi šie dalībnieki nodrošina būtisku funkciju prevencijas jomā, sniedzot informāciju un nodrošinot izglītošanu un apmācību, kā arī izstrādājot un piemērojot rīkus, kas atvieglo kultūras priekšmetu atgriešanu un restitūciju un starptautiskās palīdzības uzlabošanu šo mērķu sasniegšanā.

Tāpēc UNESCO regulāri un cieši sadarbojas ar saviem partneriem, jo sevišķi jautājumos, kas ir saistīti ar kultūras priekšmetu zādzībām un nelikumīgu izvešanu visā pasaulē, kā arī ar šādu priekšmetu atgriešanas kārtību. Šīs sadarbības ietvaros regulāri notiek arī sanāksmes par tehniskiem un praktiskiem jautājumiem, un sadarbība sniedz reālus rezultātus, piemēram, kultūras priekšmetu restitūciju un tiesiskā regulējuma un darba pamatnostādņu uzlabojumus cīņā pret kultūras priekšmetu izlaupīšanu un nelikumīgu nodošanu.

Partneri cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti var būt starpvaldību organizācijas vai nevalstiskas organizācijas, kas ir ieinteresētas, iesaistītas un ar atbilstošu kompetenci un zināšanām kultūras priekšmetu aizsardzības jautājumos un ko UNESCO atzinusi par tādām, kurām ir atbilstošas specializētas prasmes un apliecināta pieredze. Tās ir īpaši aicinātas piedalīties UNESCO organizētajos ekspertu pētījumos un reģionālajās sanāksmēs un semināros.

Šādi partneri galvenokārt ir *UNIDROIT*, Interpols, *UNODC*, *WCO* un *ICOM*, ar kuriem 1970. gada sekretariāts sadarbojas ikdienā. Citi partneri var būt vietējās, reģionālās vai starptautiskās organizācijas, piemēram, *ICOMOS*, *ICCROM*, Eiropols un valstu specializētās policijas un muitas iestādes, vai citi partneri *ad hoc* projektiem.

Ar apakškomitejas atbalstu Konvencijas dalībvalstis tiek aicinātas izpētīt to, kā un ar kādiem līdzekļiem uzlabot šo sadarbības tīklu. Tās tiek arī aicinātas izmantot visu starptautisko partneru piedāvātos rīkus 1970. gada Konvencijas īstenošanai cīņā pret kultūras priekšmetu un arheoloģisko priekšmetu nelikumīgu apriti un sevišķi pret nelikumīgu izrakumu veikšanu arheoloģisko atradumu vietās.



Interpols

Starptautiskā Kriminālpolicijas organizācija (*ICPO*) – Interpols,
Ģenerālsēkretariāts

Mākslas darbu vienība

Narkotiku un organizētās noziedzības apakšdirektorāts



200, *Quai Charles de Gaulle*

69006 Lyon

France

woa@interpol.int

Attiecībā uz zagtiem mākslas darbiem Interpols piedāvā vairākus rīkus, kuri atvieglo globālu informācijas apmaiņu par noziedzīgām darbībām ar

	<p>mākslas darbiem un detalizētas informācijas apmaiņu par nozagtajiem mākslas darbiem un iesaistītajām personām. Šajā jomā Interpols ir galvenais šādu datu glabātājs, kas nodrošina analīzi, lai noteiktu tendences mākslas priekšmetu zādzību jomā, piemēram, viltotu darbu izplatīšanu vai interneta izmantošanu apšaubāmas izcelsmes darbu pārdošanai.</p> <p>Daži no svarīgākajiem rīkiem un pakalpojumiem, kas ir pieejami tiesībsardzības iestādēm, kultūras iestādēm un sabiedrībai, ir brīdinājumi tīmekļa vietnēs un paziņojumi plašsaziņas līdzekļos, plakāti ar visvairāk meklētajiem mākslas darbiem, kā arī zagto mākslas darbu datubāze.</p> <p>Interpola īpašā nozīme saistībā ar 1970. gada Konvenciju ir izklāstīta sadarbības nolīgumā starp UNESCO un Interpolu, kas parakstīts 1999. gadā. Šajā sadarbības nolīgumā iekļauti noteikumi par savstarpējām konsultācijām, informācijas apmaiņu, savstarpēju pārstāvību un tehnisko sadarbību. Turklāt 2003. gadā UNESCO un Interpols saskaņā ar šā sadarbības nolīguma 4. panta 4. punktu noslēdza īpašu vienošanos par Irākas kultūras priekšmetu aizsardzību.</p>
	<p>UNIDROIT Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts 28, Via Panisperna 00184 Roma Italy info@unidroit.org</p> <p>Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts (<i>UNIDROIT</i>) ir neatkarīga starpvaldību organizācija. Tās mērķis ir izpētīt vajadzības un metodes privāttiesību modernizēšanai, saskaņošanai un koordinācijai starp valstīm un valstu grupām un formulēt vienotus tiesību aktus, principus un noteikumus šo mērķu sasniegšanai.</p> <p>Saistībā ar 1970. gada Konvenciju <i>UNIDROIT</i> nodrošina šādu funkciju izpildi: darbu pie cīņas pret kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites privāttiesību aspektiem (pamatojoties uz vienošanos, kas noslēgta starp UNESCO un <i>UNIDROIT</i> 1954. gadā un nosaka savstarpējās konsultācijas, informācijas apmaiņu, savstarpēju pārstāvību un tehnisko sadarbību), <i>UNIDROIT</i> Konvencijas par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem (1995. gads) (turpmāk tekstā – “<i>UNIDROIT</i> Konvencija”) īstenošanas uzraudzība un veicināšana, dalība ekspertu pētījumos un reģionālo sanāksmju un semināru organizēšana kopā ar UNESCO kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites apkarošanas jomā.</p>
	<p>APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJAS NARKOTIKU KONTROLES UN NOZIEDZĪGU NODARĪJUMU NOVĒRŠANAS BIROJS (<i>UNODC</i>) Vīnes Starptautiskais centrs PO Box 500 A 1400 Vienna Austria http://www.unodc.org</p> <p><i>UNODC</i> ir pilnvarota palīdzēt dalībvalstīm cīņā pret narkotiku nelikumīgu</p>

	<p>apriti, noziedzību un terorismu. Tūkstošgades deklarācijā dalībvalstis vienojās arī par cīņas pastiprināšanu pret transnacionālo noziedzību visās tās dimensijās, tādu centienu dubultošanu, kas vērsti uz apņemšanās apkarot pasaules narkotiku problēmu īstenošanu, un par saskaņotu rīcību cīņā pret starptautisko terorismu. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomikas un sociālo lietu padome (<i>ECOSOC</i>) savā Rezolūcijā 2010/19 un Rezolūcijā 2011/42 un Ģenerālā asambleja savā Rezolūcijā 66/180 lūdza <i>UNODC</i> tā pilnvaru ietvaros, sazinoties ar dalībvalstīm un attiecīgā gadījumā cieši sadarbojoties ar UNESCO, Interpolu un citām kompetentām starptautiskām organizācijām, apsvērt iespēju izstrādāt īpašas vadlīnijas par noziedzīgu nodarījumu novēršanu un krimināltiesiskajiem pasākumiem attiecībā uz kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Saistībā ar 1970. gada Konvenciju <i>UNODC</i> nodrošina šādu funkciju izpildi: darbu ar cīņas pret kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites kriminālajiem aspektiem un kultūras priekšmetu aizsardzībai veltīto noziedzīgu nodarījumu novēršanas un krimināltiesisko pasākumu stiprināšanu.</p>
	<p>WCO Pasaules Muitas organizācija <i>Rue du marché, 30</i> <i>B-1210 Brussels</i> <i>Belgium</i> information@wcoomd.org communication@wcoomd.org</p> <p><i>WCO</i> nodrošina vadību muitas jautājumos starptautiskā līmenī un konsultē muitas pārvaldes visā pasaulē par pārvaldības praksi, rīkiem un paņēmieniem, lai palielinātu to spējas īstenot efektīvu un iedarbīgu pārrobežu kontroli, kā arī standartizētas un saskaņotas procedūras, lai veicinātu likumīgu tirdzniecību un ceļošanu un lai izbeigtu nelikumīgus darījumus un darbības. Saistībā ar 1970. gada Konvenciju <i>WCO</i> ir šāda funkcija: tā ir UNESCO partneris cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti, jo robežkontrole ir pirmais aizsardzības līdzeklis pret ieroču, narkotiku, valūtas un kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Patiesi, modrām muitas amatpersonām ir būtiska nozīme nepatiesi atzītu vai izlaupīšanā iegūtu kultūras priekšmetu identificēšanā un aizturēšanā.</p>
	<p>ICOM Starptautiskā muzeju padome Ģenerālsekretariāts <i>UNESCO House</i> <i>1, rue Miollis</i> <i>75732 Paris Cedex 15</i> http://icom.museum/</p> <p><i>ICOM</i> ir vienīgā starptautiskā organizācija, kas pārstāv muzejus un muzeju darbiniekus. <i>ICOM</i> palīdz muzeju kopienas locekļiem aizsargāt, saglabāt un popularizēt kultūras mantojumu. Saistībā ar 1970. gada Konvenciju <i>ICOM</i> ir šādas funkcijas: UNESCO konsultēšana muzeju jautājumos, muzeja darbinieku apmācīšana kultūras priekšmetu aizsardzības jautājumos,</p>

	piedāvājot rīkus kolekciju inventāra sarakstu veidošanai un publicējot starptautiskas drošības vadlīnijas, apdraudētā mantojuma publiskošana (jo īpaši, izmantojot sarkanos sarakstus, skat. 133.–134. punktu) un nozagto mākslas darbu publiskošana (jo īpaši, izmantojot krājumu “One Hundred Missing Objects” [Simts zudušu priekšmetu]).
--	--



Apvienoto Nāciju Organizācijas
Izglītības, zinātnes un kultūras
organizācija

Konvencija par cīņu pret
kultūras priekšmetu nelikumīgu
apriti

6. PIELIKUMS

Saikne ar citām konvencijām, kam ir saistība ar 1970. gada Konvenciju

Konvencijai par kultūras priekšmetu nelikumīgas ievēšanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegšanu un novēršanu (1970. gada Konvencija) ir svarīga papildu saistība ar **citām UNESCO kultūras konvencijām, UNIDROIT 1995. gada Konvenciju par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem un ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību**. Konvencija mijiedarbojas arī ar Vispārējo vienošanos par tarifiem un tirdzniecību un ar Vīnes konvenciju par starptautisko līgumu tiesībām.

Būtiska mijiedarbība ar citiem starptautiskiem tiesību aktiem

- Viens no starptautisko tiesību aktu veidiem, ar ko mijiedarbojas 1970. gada Konvencija, ir citas UNESCO kultūras konvencijas. Vienā no šādām konvencijām, proti, **1954. gada Konvencijā par kultūras priekšmetu aizsardzību bruņota konflikta gadījumā (Hāgas konvencija)**, tās pirmajā protokolā (1954. gads) un otrajā protokolā (1999. gads), ir noteikta kultūras mantojuma aizsardzība kara laikā. Hāgas konvencijas pamatā ir centieni aizsargāt kultūras mantojumu vietās, kur notiek karadarbība, savukārt 1970. gada Konvencija nosaka procedūras zagtu vai nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanai pēc tam, kad tie ir atņemti to likumīgajam īpašniekam. Vēl viena UNESCO kultūras konvencija, kam ir saistība ar 1970. gada Konvenciju, ir **2001. gada konvencija par zemūdens kultūras mantojuma aizsardzību** (2001. gada Konvencija). Minētā 2001. gada Konvencija papildina 1970. gada Konvenciju, attiecinot kultūras mantojuma aizsardzību arī uz zemūdens kultūras mantojumu. Turklāt 1970. gada Konvencijā paredzētos preventīvos pasākumus stiprina **1972. gada UNESCO Pasaules mantojuma konvencija**, kurā dalībvalstis ir aicinātas integrēt kultūras un dabas mantojuma aizsardzību reģionālās plānošanas programmās, nodrošināt personālu un dienestus savos objektos un veikt zinātniskās un tehniskās konservācijas pētījumus.
- Vēl viena no 1970. gada Konvencijas ievērojamajām saistībām ar citu starptautisko tiesību aktu ir tās saistība ar **UNIDROIT Konvenciju par zagtiem vai nelikumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem (1995. gada Konvencija)**. UNESCO lūdza UNIDROIT sagatavot 1995. gada Konvenciju, lai papildinātu 1970. gada Konvenciju un radītu vienotu paraugpieeju zagtu vai nelikumīgi izvestu priekšmetu restitūcijas jautājumiem.

Konvencijas darbības jomā ietilpst visi nozagtie kultūras priekšmeti, ne tikai inventāra sarakstos iekļautie un atzītie priekšmeti. 1995. gada Konvencija stiprina 1970. gada Konvencijas noteikumus, formulējot vienotu noteikumu minimumu un obligātos standartus attiecībā uz kultūras priekšmetu restitūciju un atgriešanu. Šie obligātie standarti palīdz īstenot 1970. gada Konvencijas mērķi un nolūku. (1995. gada Konvencija pieejama tiešsaistē: [http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1995-unidroit-convention/.](http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1995-unidroit-convention/))

UNIDROIT Konvencija ir vidusceļš starp diametrāli pretējām nostājām, no kurām viena iestājas par maksimālu tirdzniecības brīvību, bet otra – par nacionālā kultūras mantojuma aizsardzību. *UNIDROIT* Konvencijai ir divējāds mērķis: pirmkārt, tās mērķis ir risināt tehniskas problēmas, kas izriet no atšķirībām starp valstu noteikumiem, un izmantot progresu, kuru iespējams ir darījusi ideju attīstība; otrkārt, tās mērķis ir veicināt cīņu pret kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites pieaugumu un norādīt uz to, kā valstī veiktie kultūras mantojuma aizsardzības pasākumi var būt pielāgoti valstu savstarpējās solidaritātes stiprināšanai vai papildināti ar šādu solidaritātes stiprināšanu.

Šī *UNIDROIT* konvencija arī atrisina nopietnus sarežģījumus, kurus nebija iespējams atrisināt 1970. gada Konvencijā. Galvenie principi ir šādi: neatklātās senlietas jāuzskata par zagtām, ja izcelsmes valsts savos tiesību aktos noteikusi īpašumtiesības uz šādām senlietām; skaidri noteikts “pienācīgas rūpības” kritērijs, kas nosaka “labas ticības” standarta pārbaudi; iekļauti daži īpaši noteikumi par prasību termiņa ierobežojumiem. Tās 1970. gada Konvencijas dalībvalstis, kuras ir pārliecinātas par nepieciešamību aizsargāt kultūras mantojumu un vēlas turpināt pilnveidot tā aizsardzību, tiek aicinātas pievienoties *UNIDROIT* Konvencijai.

- Treškārt, 1970. gada Konvencija mijiedarbojas ar **Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību (TOC Konvencija)**, kas ir galvenais dokuments cīņā pret transnacionālo organizēto noziedzību. *TOC* Konvencija nosaka pienākumu valstīm, kuras to ratificē, apņemties veikt virkni pasākumu pret transnacionālo organizēto noziedzību, tostarp pret noziedzīgu nodarījumu pastrādāšanu valstī, pieņemt jaunu plašāku satvaru izdošanai, savstarpējai tiesiskajai palīdzībai un sadarbībai tiesībaizsardzības jomā, kā arī veicināt apmācību un tehnisko palīdzību valsts iestādēm nepieciešamo spēju palielināšanai vai pilnveidošanai. Šie pasākumi pārklājas ar 1970. gada Konvenciju gadījumos, kad transnacionālā organizētā noziedzība attiecas uz kultūras priekšmetu zādzību vai nelikumīgu izvešanu. (*TOC* Konvencija ir pieejama tiešsaistē: [http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/.](http://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CTOC/))

Mijiedarbība ar citiem starptautiskiem tiesību aktiem

- Lai arī **1970. gada Konvencijai** nav tiešas saiknes ar **Vispārējo vienošanos par tarifiem un tirdzniecību (GATT)**, tomēr starp tām pastāv saistība, jo 1970. gada Konvencija izmanto ieviešanas ierobežojumus cīņā pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti. Parasti *GATT* regulējumā ir aizliegti beztarifu tirdzniecības šķēršļi un ierobežojumi. Tomēr *GATT* XX pantā ir pieļauti dažādi izņēmumi attiecībā uz šo beztarifu šķēršļu aizliegumu. Šā panta f) punktā ir pieļauti ierobežojumi, kas “noteikti, lai aizsargātu nacionālās mākslas, vēstures un arheoloģiskās vērtības”, ja vien tie nepārkāpj šā panta *chapeau*. Pat ja pasākumi atbilst XX pantā noteiktajam izņēmumam, tie pārkāpj *GATT*, ja “šādi pasākumi netiek īstenoti tā, lai varētu izveidoties pamats nekontrolējamai un nepieļaujamai diskriminācijai starp valstīm, kurās pārsvarā ir vienādi apstākļi, vai [šādi pasākumi ir] maskēti kavēkļi starptautiskajai tirdzniecībai.” 1970. gada Konvencija un tai sekojošie valstu tiesību akti, ar kuriem īsteno šīs konvencijas saistības, parasti ietilpst XX panta f) punktā noteiktā izņēmuma darbības jomā. Tomēr jāatzīmē, ka gadījumā, ja kāds no 1970. gada Konvencijas

vai ar to saistīto valsts īstenošanas tiesību aktu aspektiem tiktu uzskatīts par starptautiskās tirdzniecības ierobežojumu, kas maskēts ar kultūras mantojuma aizsardzības apsvērumu, īstenoāja valsts varētu tikt pakļauta strīda procedūrai Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) Strīdu izšķiršanas organizācijā un iespējamiem pretpasākumiem vai savstarpējiem pretpasākumiem atbilstoši PTO regulējumam. (*GATT* ir pieejama tiešsaistē: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_02_e.htm#articleXX.)

- Līdzīga mijiedarbība ir iespējama arī ar dažādiem brīvās tirdzniecības nolīgumiem, piemēram, ar **Ziemeļamerikas brīvās tirdzniecības nolīgumu**, ja visas iesaistītās puses ir attiecīgā brīvās tirdzniecības nolīguma dalībnieces.
- 1970. gada Konvenciju interpretē saskaņā ar metodēm, kas ir noteiktas **Vīnes konvencijā par starptautisko līgumu tiesībām**, un kodificē kā starptautiskās paražu tiesības.